

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Barnperspektiv, barnets bästa och barnkonventionen

- En kvalitativ studie rörande arbetet med barn inom socialtjänsten och socialsekreterares förväntningar på inkorporeringen av barnkonventionen

Amanda Jönsson
Patricia Åkerblom

Kandidatuppsats (SOPA 63)
HT 2019
Handledare: Emma Söderman

Abstract

Author(s): Amanda Jönsson & Patricia Åkerblom

Title: Child's perspective, best interests of children and convention on the rights of the child

Supervisor: Emma Söderman

Assessor: Monica Larsson

The purpose of this study is to analyze how the child's perspective is used in social services today and how the usage of the child's perspective is expected to change due to the incorporation of the convention on the rights of the child. We collected data through qualitative interviewing with six participants from the same social service office. In our study we have established that the concepts of the child and the child's perspective are complex in nature and can lead to different interpretations. The analysis that we did was based in Lipskys (1980) concept of the street-level bureaucracy and on Berger and Luckmanns (2011) concept of institutionalization. Our results were that the county that we choose to analyze already worked from a child's perspective but that many of the social workers were hopeful that the incorporation of the convention on the rights of the child would further the importance of the best interest of children. In our analysis we could see that different roles were socially constructed, one for children and one for adults. Adults were institutionalized to take more responsibility and to care for the children. As street-level bureaucrats the social workers determines how much time they put towards working with the children.

Keywords: *best interests of children, child's perspective, convention on the rights of the child, street-level bureaucracy, institutionalization*

Sökord: *barnets bästa, barnperspektivet, barnkonventionen, gräsrotsbyråkrati, institutionalisering*

Innehållsförteckning

Innehåll

1. Inledning	3
1.1 Problemformulering.....	3
1.2 Syfte och frågeställningar	5
2. Kunskapsläge	6
2.1 Vad är barnperspektivet?	6
2.2 Barnkonventionen.....	8
2.3 Införandet av barnkonventionen.....	11
2.3.1 Inkorporering av barnkonventionen i Norge	11
3. Teori	13
3.1 Verkligheten som social konstruktion.....	13
3.2 Handlingsutrymme	15
4. Metod och metodologiska överväganden	19
4.1 Val av metod.....	19
4.2 Metodens förtjänster och begränsningar	20
4.3 Tillvägagångssätt.....	21
4.3.2 Konstruktion av intervjuguide	23
4.3.3 Analysförfarande.....	24
4.4 Undersökningens tillförlitlighet.....	25
4.5 Forskningsetiska överväganden	26
5. Resultat och analys	28
5.1 Kort bakgrund om arbetsplatsen & intervjupersonerna.....	28
5.2 Analys och resultat av empiri	29
5.2.1 Hur används barnperspektivet i arbetet inom socialtjänstens avdelning för individ och familj i dagsläget?.....	29
5.2.2 Hur arbetar socialsekreterare med barn?	36
5.2.3 Hur resonerar socialarbetare om att barnkonventionen blir lag?	41
6. Avslutande diskussion	46
7. Referenslista	48
8. Bilagor	53
8.1 Intervjuguide.....	53
8.2 Informationsbrev	55

1. Inledning

1.1 Problemformulering

I Sverige har barns position i samhället varit föremål för debatt och genomgått många förändringar. En genomgripande förändring av svenska samhällets syn på barn kan sägas ha kommit med att Sverige ratificerade FN:s barnkonvention 1990 (Lindholm, 2014, s. 19). I och med detta gjordes förändringar gällande att barnets bästa ska tas tillvara på och att barnets röst ska vara viktig. I samband med att barnkonventionen ratificerades myntades även begreppet barnperspektiv (ibid.). Barnperspektivet är tänkt att innebära att barn ska lyssnas på, få möjlighet att uttrycka sin åsikt och att deras perspektiv tas tillvara på. Barnperspektiv kan ses som ett sätt att ge barnet en röst och som ett tillvägagångssätt för att sedan använda det som barnen säger på ett korrekt sätt (Halldén, 2003). Halldén skriver vidare att barnperspektiv även kan ses som ett sätt att tolka den plats som barn ges i dagens samhälle. Begreppet beskrivs även som mångtydigt och för att kunna fortsätta användas måste det få lov att förbli mångtydigt (ibid.).

Nyligen har debatten kring barnkonventionen handlat om huruvida Sverige ska inkorporera barnkonventionen som svensk lag. Förespråkare menar att detta skulle förstärka barns position i samhället (Ödquist Drackner, 2018) medan motståndare menar på att det kan skapa onödiga komplikationer för det sociala arbetet (Ledel, 2018). Roose och De Bie (2008) skriver om barnkonventionen och de svårigheter som kan uppstå vid dess inkorporering. De skriver bland annat att barnets rättigheter kan tolkas på flertaliga sätt. Detta kan i sin tur komma att ha olika konsekvenser för klienter och socialarbetare. Efter mycket debatt blir barnkonventionen officiellt svensk lag den 1 januari 2020.

Denna studie fokuserar på barnperspektivet och hur det används inom socialt arbete i dagsläget och eventuellt kan komma att förändras till följd av att barnkonventionen blir svensk lag. I vår studie ämnar vi undersöka både hur socialsekreterare som arbetar med barn utgår ifrån barnperspektivet i dagsläget samt hur de olika instanserna förbereder sig inför att barnkonventionen inom kort blir svensk lag. Vi intresserar oss i denna studie för hur arbetet med

barnperspektivet i allmänhet ser ut, samt om och vilka förberedelser som pågår inför att barnkonventionen blir svensk lag. Vi kommer att erlagga ett kunskapssociologiskt perspektiv samt använda oss av begreppet handlingsutrymme för att analysera vårt material. Detta är intressant då kunskapssociologin bidrar med infallsvinklar om hur sociala konstruktioner skapas. Det blir därmed intressant att se till hur barnperspektiv och barnets bästa konstrueras inom socialtjänsten. Som socialsekreterare har våra intervjupersoner handlingsutrymme, där de kan till viss del disponera över sin tid på egen hand. Detta blir intressant att analysera i samband med kunskapssociologin då vi kommer att kunna se hur handlingsutrymmet samspelar med konstruktionerna kring barnperspektiv.

Att se till alla instanser som arbetar med barn är dock ett för brett område att undersöka och därmed måste vi göra en avgränsning. För att göra en relevant avgränsning har vi valt oss att avgränsa oss till socialtjänsten, närmare bestämt avdelningen för barn och unga. För att göra ytterligare en avgränsning kommer vi endast att genomföra vår undersökning på en socialtjänst i Skåne. Anledningen till att vi valt just Skåne är då vi bor i Skåne. Kommunen¹ vi har valt att göra våra intervjuer i skriver även att de redan har ett särskilt fokus på barns rättigheter och att de redan sedan tidigare har beslutat att realisera barnkonventionen. De skriver vidare att barns rättigheter är mycket viktiga både i de beslut som politikerna fattar samt i det vardagliga arbetet.

Anledning till att vår studie är viktig och relevant för socialt arbete är att den kommer att bidra med insikt om hur barnperspektivet används inom socialtjänsten i vår valda kommun under en tidsperiod där lagliga förändringar kommer att ske inom kort. Detta i samband med hur barnperspektiv skapas och upprätthålls genom kunskapssociologiska processer och det handlingsutrymme som socialsekreterarna innehar gör vår studie intressant.

---

¹ Vi har valt på grund av anonymiseringsskäl att inte ange namnet på vår kommun, se vidare diskussion i metodavsnittet.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syfte & frågeställningar

Syftet med studien är att analysera de erfarenheter och kunskaper som socialsekreterare har i vald kommun om att arbeta utifrån ett barnperspektiv sett utifrån ett kunskapssociologiskt perspektiv. För att få en fördjupad analys kommer vi även att använda oss av begreppet handlingsutrymme för att se hur socialsekreterarna väljer att använda barnperspektivet. Vi ämnar även att undersöka hur socialsekreterare i den kommun vi valt resonerar kring införandet av barnkonventionen som svensk lag.

Våra frågeställningar är som följande:

- Hur används barnperspektivet i arbetet inom socialtjänstens avdelning för individ och familj i dagsläget?
- Hur arbetar socialsekreterare med barn?
- Hur resonerar socialarbetare om att FN:s barnkonvention blir lag?

2. Kunskapsläge

I detta avsnitt kommer vi presentera den tidigare forskning som finns inom området. Vi kommer dela upp det utifrån områdena barnperspektiv, barnkonventionen och införandet av barnkonventionen. Vi ämnar att klargöra hur begreppet barnperspektiv används inom socialt arbete i dagsläget. Sedan ämnar vi även till att ge en bakgrund om vad införandet av barnkonventionen eventuellt kommer att innebära. I det sista avsnittet ser vi till hur det sociala arbetet i Norge, som redan har inkorporerat barnkonventionen som lag, har påverkats av införandet av barnkonventionen.

2.1 Vad är barnperspektivet?

Halldén (2003) beskriver barnperspektivet som ett sätt att ge barnen en röst och som ett tillvägagångssätt för att tolka det som barnen säger på ett korrekt sätt. Hon skriver även om den plats som barn ges i vårt samhälle i dagsläget. Detta i relation till bland annat vuxna och rådande samhällsstrukturer. Halldén (ibid.) skriver vidare att barnperspektivet handlar om vilka generella erfarenheter som tillskrivs barn i samhället och på vilket sätt som barnen sedan uttrycker dessa erfarenheter. Vidare skriver hon att begreppet är mångtydigt, och att det måste få lov att fortsätta vara det för att kunna användas. Socialstyrelsen (2018) definierar hur socialarbetare bör arbeta utifrån ett barnperspektiv i "*Grundläggande handbok i Barnets Behov i Centrum*" också kallat BBIC. I denna handbok framkommer det att syftet med att arbeta utifrån ett barnperspektiv är att höja barnets eller den unges delaktighet, främja förbättrat samarbete, leda till att insatser lättare kan följas upp samt bidra till större rättssäkerhet. Halldén (2003) skriver i sin artikel att när barnperspektivet används på ett effektivt sätt blir det något mer än att endast återge det som barnen sagt i samtal. Vidare skriver även Birgitta Qvarsell (2003), professor vid Stockholms universitet, om hur barnperspektivet kan användas i praktiken. I artikeln tar hon upp att barnperspektivet handlar om hur barnen själva upplever saker eller om hur de professionella anser att barnen borde tolka saker. I Socialstyrelsens lägesrapport (2019) framkommer det att barn inte får tillräckligt mycket information om beslut som tas och vad insatserna innebär. Det blir således svårt för barn att förstå varför vissa insatser sätts in och vad deras syfte är.

Petersson (2003, s. 141) beskriver barnperspektivet som en fråga om till vilken grad barnet ses som en individ med egna intressen. Med detta menas att barnet ses som ett individuellt subjekt som inte underordnas resten av familjen. Cederborg (2014, s. 7) skriver att barnperspektivet handlar om att försöka ta reda på hur barn upplever sin individuella situation samt huruvida barnen förstår de följder som ett beslut kan få. Analyser av barns livssituation ska därmed utgå ifrån hur barn utifrån sina egna förutsättningar uppfattar sin situation och sin omgivning. Vidare skriver Cederborg (ibid.) att vid utredningsarbete kan ett barnperspektiv även handla om att försöka förstå barndomen över tid. Detta görs genom att se till de livsvillkor barndomen erbjuder barnet. Barnperspektivet kan dock också ses som den vuxnes syn på barn och deras barndom eller som samhällets syn på barn (ibid.). Halldén (2003) beskriver barnperspektivet som ett sätt att ge barnen en röst och som ett tillvägagångssätt för att tolka det som barnen säger på ett korrekt sätt. Vidare skriver Halldén (ibid.) att ett barnperspektiv kan innebära att verka i barns intresse men att detta inte är den enda tolkningen av vad ett barnperspektiv är. Ett barnperspektiv kan representeras genom att se till hur konsekvenserna för diverse politiska beslut blir för barn. Det kan även uppnås genom att se vilka erfarenheter som ryms i de olika positioner som barn tillåts att inneha i dagens samhälle. För att använda sig av ett barnperspektiv behövs nödvändigtvis inte information från barnet själv. Rejmer (2002) beskriver ett barnperspektiv som att olika beslutsalternativ analyseras och övervägas utifrån barnets synvinkel och att de vuxna sedan tar till de åtgärder som anses bli bäst för barnet. Hur beslutet kring vad som är bäst för det individuella barnet fattas är genom en kombination av kunskap om det enskilda barnet och kunskap som är grundad i vetenskap och praktisk erfarenhet. Näsman (1995, s. 280) menar att barn är, och alltid kommer att förbli, en social konstruktion i den värld som genomsyras av vuxna, vilket kan påverka hur begreppet barnets bästa och barnperspektiv tolkas. Sveriges kommun och landsting (2018) beskriver hur barnperspektivet tillämpas som en sammanvägning av tre olika faktorer. Den första faktorn är den utbildning som socialsekreteraren har. Den andra faktorn är det uppdrag som socialsekreteraren som möter barnet har. Inom socialt arbete ligger fokus på skydd och uppdraget för en socialsekreterare är därmed att skydda barnet från skada. Den tredje faktorn som påverkar barnperspektivet är individens egen

uppväxt och upplevelser från sin barndom. De livserfarenheter som en individ bär med sig påverkar hur denne tolkar olika saker.

I och med dessa olika resonemang kring barnperspektivets innebörd går det att dra slutsatsen att barnperspektivet är ett mångfacetterat begrepp som inbegriper mycket. Att det har så många definitioner kan både vara positivt då det ger begreppet bredd men även negativt då det blir svårare att förhålla sig till begreppet.

2.2 Barnkonventionen

I barnkonventionen är ett av dess huvudsakliga fokus begreppet barnets bästa. I artikel 3 står följande “vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.” (Barnkonventionen). Motsvarande går att utläsa i 1 § socialtjänstlagen (SoL) där det står att socialtjänsten ska vid åtgärder som rör barn särskilt ta hänsyn till vad barnets bästa kräver. Rejmer (2002) menar att denna bestämmelse ska läsas som att barnets bästa inte alltid är den avgörande faktorn för vilket beslut som slutligen fattas. Det ska därmed tas med i beaktning, utredas och redovisas men det kan finnas situationer där det finns ett motsatsförhållande mellan barnperspektiv och vuxenperspektiv. Rejmer (ibid.) skriver dock att i situationer som leder till en intressekonflikt mellan barn och vuxna ska sluta med att barnets intresse får störst utrymme. Ju äldre ett barn är desto större ansvar för sina förhållande och handlingar förväntas de att kunna ta. Ett äldre barn bör få större utrymme att påverka sin situation. Rejmer (ibid.) skriver vidare att en av de viktigaste aspekterna av barnets bästa är barns behov av en varaktig och stabil relation till båda sina föräldrar.

När barnkonventionen ratificerades i Sverige år 1990 så användes barnperspektivet som ett begrepp som skulle lyfta fram barnets röst och barnets rätt att bli hörd och dokumenterad. Barnkonventionen kan ses som en global måttstock för alla barns rättigheter och ligger därmed till grund för ett globalt barnperspektiv (Lindholm, 2014, s. 19). Vidare skriver Lindholm (ibid.) att barnkonventionen reflekterar en annan syn på barn än vad som tidigare funnits. Den nya synen innebär att barn ses som subjekt med egna rättigheter istället för föräldrars ägodelar eller passiva mottagare av välgörenhet (ibid.). Genom detta tillskrivs barnen en kompetens att

beskriva sin egen livssituation. Artikel 12 i barnkonventionen ger barnen rätt att aktivt påverka sitt liv och inte enbart en rätt som härleds ur barnets sårbarhet eller beroende av vuxna. Singer (2019, ss. 36-37) menar att detta ger barnet en roll som aktör i utredningar med rätt att delta i processer som berör hen. Synsättet med barnet som aktör beskrivs som ett kompetensorienterat synsätt där barn anses ha samma förmåga att själva uttrycka sin vilja och fatta beslut i frågor som rör deras personliga förhållanden som vuxna (ibid, s. 37). Detta kan dock leda till spänningar mellan artikel 3 och artikel 12 då det inte alltid är garanterat att barnets bästa och barnets vilja sammanfaller (ibid, s. 38).

Mattson (2006, s. 21) beskriver hur barnperspektivet kan delas upp i olika utgångspunkter med koppling till barnkonventionen och därigenom tillämpa en subjektsyn på barnet. Mattson (ibid, s. 84) använder sig av två begreppspar, dessa är barnets behov och barnets intressen. Dessa två begreppspar är tänkta att fånga upp vad som empiriskt är bäst för barnet i det enskilda fallet. Inom begreppet barns behov innefattas vad vuxna och samhället i stort anser vara barnets bästa. I detta begrepp talas det således om barnet och vad andra anser vara mest gynnsamt för barnet. Begreppet barnets intresse hänvisar istället till de egna åsikter och uppfattningar som barnet har om sin livssituation. Det är i samtal med barnen som det är möjligt att få fram barnets intressen och det är därmed av stor vikt att samtalsledaren är väl medveten om hur det barnet berättar bör tolkas (ibid, ss. 85–87).

I dagsläget tillämpar Sverige socialtjänstlagen, också kallt SoL. I lagen framgår det att socialtjänsten ska ta särskild hänsyn till barnets bästa vid beslutsfattande. Det framkommer att socialtjänsten ska verka för att barn växer upp under trygga och säkra förhållanden. Socialstyrelsen (2012) skriver att barnets bästa har en överordnad betydelse jämfört med barnets vilja. Vad som anses vara barnets bästa bedöms genom att se till barnets behov och uppfattning, föräldrars förmåga och uppfattning samt hur miljön och familjerelationer ser ut. Även vad sakkunniga och referenspersoner uttalar sig om väger in i bedömningen av barnets bästa. Det är därmed inte endast barnets vilja som är aktuell vid övervägande av vad som är bäst för ett barn, detta är endast en av många bedömningsfaktorer.

Heimer (2017) skriver i sin artikel att eftersom SoL är en lag som är baserad på frivillighet så hamnar stort fokus på föräldrarna. Detta då de frivilliga insatserna måste godkännas av föräldrarna för att kunna genomföras. Heimer (2017) skriver vidare att föräldrarna till viss del bestämmer hur delaktiga barnet får vara i utredningar trots att SoL kräver att barnet ska ha möjlighet att få sin röst hörd. Vidare skriver Heimer (ibid) att barnets röst endast hörs i början av en utredning när det ska beslutas om det finns grunder för ett omedelbart omhändertagande eller inte. Sedan tappas barnets röst bort i efterföljande faser så som familjebehandling.

Socialsekreterare bör prioritera att träffa barnet både med och utan vårdnadshavare när utredning enligt SoL 11:1§ inleds. Detta för att genomföra samtal och observationer för att bilda sig en uppfattning om vilken situation barnet befinner sig i (Socialstyrelsen, 2015). För att få så god information som möjligt rekommenderas att barn ges möjlighet att uttrycka sin åsikt både genom att svara på frågor samt genom att berätta fritt (SOSFS 2014:6). Rättigheten för barn att komma till tals regleras även i SoL 11:10 §. Barnet ska få lov att framföra sina åsikter i saker som berör barnet. För att göra yngre barn som inte ännu kan föra samtal delaktiga används observationer och möten med trygghetspersoner (Socialstyrelsen lägesrapport 2019, s. 38). Som rättslig målsättning beskrivs barnets bästa av Singer (2019, s. 38) som ett tillvägagångssätt som ska leda till att beslut som fattas tillgodoser barns olika behov och intressen. Singer (ibid, s. 38–39) menar dock att målsättningen inte ges någon mer specifik definition utan att den får sin innebörd först i det enskilda fallet. Sveriges lagstiftning har en dubbel målsättning då den både avser att skydda barn från oacceptabla uppväxtvillkor och arbeta för barns generella välfärd. Detta leder dock till att även socialarbetare får ett dubbelt uppdrag genom att både erbjuda barn trygghet och stödinsatser men samtidigt vara myndighetsutövare. Detta spänningsförhållande kan leda till att det blir komplicerat att möta barn på en likvärdig grund.

2.3 Införandet av barnkonventionen

Lindholm (2014, s. 22) menar för att de som arbetar utifrån barnkonventionen ska kunna använda den på ett korrekt sätt måste de ha förståelse för dess innebörd men också vara villiga att fatta beslut utifrån konventionens principer. Lindholm (ibid, s. 23) menar dessutom att det är viktigt att reflektera över sin egen människo- och barnsyn för att förstå hur dessa påverkar ens eget agerande. Lindholm (2014, s. 23) tar också upp att det finns en svårighet i att se barnet både som någon som behöver stöd och skydd samtidigt som barnet ses som en kompetent individ med egna rättigheter. McCafferty (2017) skriver om de problem som kan uppstå när barnkonventionen ska införas som lag. En av de svårigheter som nämns är att det i artikel 12 står om att barns röster ska höras och ges utrymme baserat på ålder och mognad. McCafferty (ibid.) skriver att det dock är problematiskt att det inte finns någon guide som visar på vilka kriterier som bör användas för att avgöra barnets mognad. Vidare skriver McCafferty (ibid.) om hur det i vissa fall förekommer ett spänningsförhållande mellan vad som omedelbart är bäst för barnet och vad som på lång sikt är bäst för barnet. Därför är lösningar till problem ofta endast utformade tillsammans med föräldrarna.

2.3.1 Inkorporering av barnkonventionen i Norge

Vi kommer i detta avsnitt att se på hur Norges arbete med barn förändrats till följd av inkorporeringen av barnkonventionen som norsk lag. Anledningen till att vi valt att se till just Norge är då det också är ett skandinaviskt land som ligger nära Sverige och de inkorporerade barnkonventionen redan år 2003. Detta innebär att förändringar till följd av inkorporeringen redan har haft möjlighet att etableras och dokumenteras. Skillnaderna mellan Sverige och Norge gällande barns rättigheter är inte av markant storlek (Hedman, 2014). Däremot skriver Hedman (ibid.) att det har framkommit att de barnrättsliga principerna om barnets vilja och barnets bästa är mer fastslagna i Norge vilket även bekräftas av sakkunniga. Hedman (ibid.) skriver vidare att en inkorporering av barnkonventionen som svensk lag bör leda till ökad användning av lagen med hänvisning till hur det blivit i Norge efter inkorporeringen av lagen. Öster och Knutson (2016) skriver i sin artikel att inkorporeringen av barnkonventionen som lag i Norge utan tvekan har förstärkt

barns ställning i Norge och att det har lett till ett lyft för barn och barns rättigheter. Roose och De Bie (2008) skriver om barnkonventionen och de svårigheter som kan uppstå vid dess inkorporering. Bland annat skriver de att barnets rättigheter kan tolkas på flera olika sätt, som i sin tur sedan kommer att ha olika konsekvenser för klienter och socialarbetare. Detta skulle i sin tur reducera socialt arbete till disciplinerande åtgärder där socialsekreterarens roll blir att lära barn och vuxna hur de ska agera på socialt accepterade sätt. Vidare skriver Roose och De Bie (ibid.) att bara för att ett barn har rättigheten att klaga betyder det inte att barnet har den faktiska möjligheten att använda sig av den rättigheten. Antingen kan föräldrar sätta stopp för det eller så räknas barnet inte som moget nog för att tas på allvar.

Det råder med andra ord skilda meningar om hur det kommer att bli när barnkonventionen inkorporeras som svensk lag den 1 januari 2020. Därför är det relevant att undersöka hur socialsekreterare förbereder sig inför denna förändring.

3. Teori

Under avsnittet teori kommer vi presentera de teorier och begrepp vi använder oss av för att förstå vår empiri. Teorin kommer även att användas i vår analys. Under våra intervjuer resonerade socialsekreterarna mycket kring den roll som de har i sitt arbete. Därmed blir det intressant att använda en teori som ser till hur roller skapas. Vi kommer därför att använda oss av ett kunskapssociologiskt perspektiv. Det kunskapssociologiska perspektivet handlar om att genom gruppinteraktion i sociala system så skapas koncept som tillskriver människor olika roller. Vi kommer också använda oss av begreppet handlingsutrymme. Handlingsutrymme blir relevant att använda då det kommer användas för att beskriva det utrymme som socialsekreterarna har över att definiera och agera utifrån ett barnperspektiv.

3.1 Verkligheten som social konstruktion

Kunskapssociologin kan beskrivas som studier som berör det mänskliga tänkandets samhälleliga villkor. Teorin beskriver skillnader i värderingar och ideologier mellan olika konstruerade grupper. Dessa grupper är bland annat grupperingar som innefattar klass, kön, etniska grupper och yrkesgrupper. I vårt fall är vi intresserade av hur sociala konstruktioner skapas och upprätthålls inom en specifik yrkesroll. Berger och Luckmann (2011, ss. 68, 76) beskriver samhället som en verklighet som är socialt konstruerad. Med andra ord skapar vi människor hela tiden den verklighet som vi existerar i. Verkligheten kan därmed ses som socialt konstruerad. Sociala konstruktioner skapas genom gruppinteraktion och är något som upprätthålls av samhället i stort. Begreppet *institutionalisering* beskriver Berger och Luckmann (ibid, s. 69–71) som en social process som växer utifrån rådande samhällsnormer samt som ett fenomen som skapas genom gemensamma förhållningssätt till vad som anses vara normalt. Genom att skapa gemensamma handlingsmönster minskar osäkerheten bland befolkningen och tillåter befolkningen att fokusera på andra saker och låta vardagliga situationer fortlöpa som “normalt”. Institutionalisering bidrar med förutsägbarhet inför hur andra människor ska agera i samhället samt hur vi själva ska agera för att framstå som normala (ibid, s. 82). Berger och Luckmann (ibid, ss. 91–92) beskriver de roller som kan skapas i samhället. Socialsekreterare

tillhör en sådan roll. Rollen som ges en socialsekreterare är att den till viss grad agerar som kontrollanter av samhällets ordning och de innehar även rollen som myndighetsutövare. Den kunskap som specifika roller innehar är inte generell för hela befolkningen utan tillhör endast just den gruppen som agerar i rollen (Berger & Luckmann, s. 91). För att skapa en stark sammanhängande grupp är medlemmarna benägna att upprätthålla de handlingsmönster som tillskrivits gruppen (ibid, s. 91–92). Även Johansson (2007, s. 49) talar om institutionalisering och beskriver detta som den process därigenom handlingar under tid blir till en gemensam vana där betydelsen av handlingen tolkas likadant av olika människor. Då institutionen genom sin existens sätter upp handlingsmönster som är definierade i förväg har institutionaliseringen i sig en viss karaktär av kontroll. Termen institutionalisering används även som en beteckning på processer som är legitimerade och sanktionerade av organisationen (Hasenfeld 1983, s. 111). Även Levin (2013, ss. 28-29) beskriver begreppet institutionalisering. Levin (ibid.) beskriver detta som ett begrepp som innebär att sociala processer gör att de som arbetar inom en organisation kommer att skapa gemensamma uppfattningar om den sociala verkligheten och i förlängningen en egen kultur. Svensson, Johnsson och Laanemets (2008, s. 39) skriver att det finns två olika sätt att se på institutioner, ett sätt där man ser till att institutionen är organiserad och ett sätt där man ser på institution som ett sätt att tänka. Det sistnämnda kan också definieras som institutionaliserade uppfattningar. Vi kommer i vår uppsats använda institutioner som en synonym till institutionaliserade uppfattningar snarare än institution som en organisation. Svensson, Johnsson och Laanemets (ibid, s. 39) menar att institutionaliserade uppfattningar styr handlingarna som människan utför. De skriver också att man behöver förstå en organisations verksamhet för att förstå de institutionaliserade uppfattningarna. Vid byte av politisk ledning kan grundidén för organisationen förändras men personalen kan kvarstå i den tidigare institutionaliserade uppfattningen av målen och medlen (ibid, s. 40). Vår slutsats av detta blir därmed att institutionalisering är ett begrepp som innefattar flera olika likartade definitioner och kan tolkas på olika sätt.

Hasenfeld (1983, s. 49) skriver om hur organisationer påverkas av sociala processer. Han (ibid.) skriver även om hur organisationen påverkar samhället samt

de konsekvenser som detta har för olika grupper i samhället. Hasenfeld (1983, ss. 108–109) skriver vidare hur människobehandlande organisationer karaktäriseras av breda, obestämda och ofta flera olika samt motsägelsefulla mål. På en grundläggande nivå kan dessa mål sägas reflektera de ideologiska engagemang och trossystem rörande social välfärd och moral. Varje människobehandlande yrke har enligt Hasenfeld (ibid, s. 115) explicit eller implicit sin utgångspunkt i sociala och kulturella värderingar som ger moralisk grund för arbetets tillvägagångssätt. Linde och Svensson (2013, s. 10) beskriver socialtjänsten som en människobehandlande organisation då den faller inom det som kallas välfärdens organisationer. Hasenfeld (1983, ss. 111–112) beskriver socialt arbete som ett människobehandlande yrke som karaktäriseras av att socialarbetaren hjälper en klient att ta steg mot att uppnå personliga eller sociala mål genom användning av de resurser som klienten har tillgång till. Linde och Svensson (2013, s. 11) beskriver dock även den risk det finns för att klienter inom människobehandlande organisationer anpassar sig efter organisationens bedömningar och internaliserar dessa som en bild av sin identitet. Därför är det av vikt att som socialsekreterare vara medveten om de effekter yrkesutövningen kan ha på klienter. Linde (2013, ss. 114–115) skriver om hur det institutionella organisationstänkandet betonar institutionens tröghet och därav även den makt som institutionen innehar.

Vi kommer därmed att använda begreppet institutionalisering för att beskriva uppfattningar som skapats genom ett yrkesmässigt kollektiv. Dessa gemensamma uppfattningar skapar en social verklighet och i förlängningen även en egen kultur.

3.2 Handlingsutrymme

Handlingsutrymme är ett begrepp som kan beskrivas som den sfär mellan professionens uppdrag och klientens intresse. I det utrymmet ska socialsekreteraren arbeta utifrån sin kunskap, fantasi och kreativitet. Genom att socialsekreteraren får möjligheten att göra egna övervägningar om vad som är rätt eller fel konstitueras ett handlingsutrymme. Johansson skriver (2007, s. 41) om att varje myndighetsorganisation är en hierarki där de olika skikten inom organisationen har olika uppgifter och funktioner. De som har kontakt med brukarna inom

organisationen tillhör ofta dess lägre skikt. Johansson (2007, ss. 41–42) definierar gräsrotsbyråkrater som de offentligt anställda tjänstemän som har kontakt med brukarna i sitt arbete men som även har ett stort *handlingsutrymme* i sitt arbete. Detta betyder inte att alla offentligt anställda tjänstemän är gräsrotsbyråkrater då inte alla har, eller använder, handlingsutrymme. För att det ska räknas som att en individ har handlingsutrymme måste detta vara så pass stort att beslutet som fattas kan påverka det slag av service som brukaren får. Gräsrotsbyråkraternas handlingsutrymme medför att klienten får en viss möjlighet att uttrycka sina synpunkter och särskilda omständigheter. Det är dock inte så att parterna har samma handlingsutrymme i alla klientrelationer (ibid, s. 51). Lipsky (1980, ss. 3–4) beskriver gräsrotsbyråkrater som frontlinjen av de som arbetar med myndighetsutövning. Som grupp karaktäriseras gräsrotsbyråkrater av att de har regelbunden och direkt interaktion med personer som mottar samhällets stöd. De flesta i samhället som möter staten gör det genom myndighetsutövande personer (ibid, s. 3). I grund och botten handlar myndighetsutövning om att en person är tvungen att fatta beslut som kommer att påverka en annan persons liv (ibid, s. 161). Utrymmet mellan de egna bedömningar som individen gör och den lagbundenhet som finns inom organisationen kommer att kopplas till begreppet handlingsutrymme. Genom det handlingsutrymme som de har kan de själva välja hur de vill använda sig av makten som de innehar. Anledningen till att detta handlingsutrymme finns är delvis för att de som arbetar inom denna typ av yrken är professionella som förväntas att ta egna beslut utifrån sin expertis i området (Lipsky, 1980, s. 14). Genom att arbetsuppgifterna inte går att helt standardisera öppnar det upp för ett större handlingsutrymme då organisationens fortgång är beroende av att de anställda fattar självständiga beslut. För att kunna fatta rätt beslut är det av stor vikt att de anställda inom organisationen har flexibiliteten att behandla individer olika.

Lipsky (1980, ss. 27–28) beskriver förhållandena som ofta råder inom fält där gräsrotsbyråkrater arbetar. Det råder ofta en brist på resurser samtidigt som det finns ett växande behov av tjänsterna som organisationen erbjuder. Detta kombineras med vaga eller motsägelsefulla förväntningar på organisationen och svårigheter att mäta effekten av hur väl organisationen presterar. Typen av klienter söker ofta hjälp från organisationen för att det inte finns något annat val (ibid, ss

54–55). Antingen är de tvingade till att söka sig till organisationen på grund av till exempel en anmälan om barn som far illa, eller så är organisationen den enda som erbjuder den typen av service, till exempel försörjningsstöd.

Lipsky (1980, s. 193) skriver att detta leder till att klienterna ofta är relativt maktlösa i mötet. Ett annat sätt som Lipsky (ibid, s. 61) beskriver hur gräsrotsbyråkrater använder sig av makt är genom att lära sina klienter att bete sig på ett passande sätt för deras roll. Detta då det effektiviserar processen och ser till att organisationer fortsätter att fungera. Klienterna får lära sig att det finns sanktioner för att inte leva upp till den roll som förväntas av dem (ibid, ss. 62–63). Det är dock viktigt att gräsrotsbyråkrater ser till att börja möten med klienter med en föreställning om att just den individen är unik och att hans situation kanske kräver nytänkande lösningar (ibid, s. 161). Lipsky (ibid, 59–60) beskriver hur gräsrotsbyråkrater utövar makt och kontroll över sina klienter på flera sätt. Ett av dessa sätt är genom att dela ut de hjälpmedel och de sanktioner som finns inom organisationen. Lipsky (ibid, s. 183) skriver att det inte är förutbestämt vad det innebär att till fullo tillfredsställa en medborgares behov utan att detta är ett socialt konstruerat koncept. Även bemötande är inkluderat här då gräsrotsbyråkrater kan välja att vara trevliga eller otrevliga. Några av de handlingsmönster som Lipsky (1980, ss. 125–126) beskriver att gräsrotsbyråkrater har är att de själva kan kontrollera hur de spenderar sin tid för att till exempel planera för oförutsedda, akuta händelser. Lipsky (ibid, ss. 29–30) skriver dock även att gräsrotsbyråkrater ofta har stora mängder ärenden samtidigt, beslut måste fattas snabbt och att arbetet är komplext då det innefattar andra människor.

Svensson, Johnsson och Laanemets (2008, s. 16) skriver att socialarbetarens roll formas i mötet med klienten. Detta medför ett dilemma där socialarbetaren har möte människa till människa men samtidigt som socialarbetaren har ett begränsat handlingsutrymme som styrs av de uppdrag socialarbetaren har som yrkesutövare. De menar även att uppdraget som socialarbetaren har är präglad av normer och moraliska aspekter (ibid.) Svensson, Johnsson och Laanemets (ibid, ss. 16–17) menar att handlingsutrymmet delvis formas av organisationen. Hur handlingsutrymmet sedan används påverkas av personen då olika personer med olika erfarenhet använder detta olika även om traditioner bidrar till att personer

inom en organisation använder handlingsutrymmet relativt lika.
Handlingsutrymmet skapas i samband mellan profession och organisation (2008, s.
24)

4. Metod och metodologiska överväganden

I detta avsnitt presenterar vi den metod som vi har valt. Vi argumenterar också för metodens för- och nackdelar samt beskriver hur vi har gått tillväga för att genomföra vår studie. Vår syn på hur kunskap kan produceras utgår från ett kunskapssociologiskt perspektiv. Det innebär att kunskap skapas genom interaktioner människor emellan. Våra metodval karakteriseras därför av en syn på kunskap som är något som är socialt konstruerat.

4.1 Val av metod

Vi har valt att genomföra vår studie med hjälp av en kvalitativ metod. Enligt Ahrne och Svensson (2015, s. 9) så är kvalitativa metoder tillämpliga när vi syftar till att undersöka ett fenomen eller vad som styr människors handlingsmöjligheter och motiv. Intervjuer, observationer och analyser av texter är alla exempel på kvalitativa metodval och innefattar undersökningar som inte genomförs med statistiska verktyg (ibid, 2015, s. 9).

Vi har utgått ifrån abduktion då vi låtit induktion och deduktion samspela med varandra i vår undersökning (Svensson, 2015, s. 219). Utifrån detta angreppssätt har vi rört oss mellan empiri och teori och för att sedan gradvis låta vår förståelse växa fram. Det finns därmed ett samspel mellan empiri och teori. Detta då det är mycket svårt att genomföra en undersökning helt utan teori, men vi ville inte heller bilda alltför tydliga hypoteser innan vi påbörjade vår undersökning.

Den typ av kvalitativ metod som vi har valt att använda oss av är kvalitativa intervjuer. Det finns ett flertal olika typer av kvalitativa intervjuer. Ahrne och Zetterquist (2015, s. 42) skriver att genom kvalitativa intervjuer syftar vi till att få fram material om specifika fenomen. I vårt fall är detta fenomen hur barnperspektivet tillämpas i dagsläget samt hur det förutspås appliceras inom en snar framtid. Vidare menar Bryman (2011, s. 414) att det finns två huvudsakliga typer, nämligen ostrukturerade och semistrukturerade intervjuer. Vi har genomfört våra intervjuer på ett semistrukturerat sätt. Detta då vi hade specifika teman som vi önskade beröra under intervjuens gång. Vi genomförde enskilda intervjuer då vi inte

ville att svaren som intervjupersonen gav skulle påverkas av någon annan. Tanken var att varje socialsekreterare skulle få möjlighet att ta plats och svara.

4.2 Metodens förtjänster och begränsningar

En styrka som kvalitativ metod har är enligt Bryman (2011, s. 546) att den kan undersöka människors beteende inom en viss kontext. Då det är just detta vi avsett att göra lämpar sig kvalitativ metod väl. Bryman (ibid, ss. 546–547) skriver vidare att kvalitativ forskning används för att tolka individers beteende och de normer och värderingar som de har. Kritik som har uttalats mot den kvalitativa metoden är enligt Bryman (ibid, s. 368) att det är en alltför subjektiv metod där forskarnas egna uppfattningar i vissa fall får alltför stor plats. Bryman (ibid, ss. 368–369) skriver vidare att ytterligare kritik innefattar det faktum att det är svårt att replikera kvalitativa studier. Sist nämner Bryman (ibid, s. 369) att det är problematiskt att generalisera data utöver den situationen som den producerades i med kvalitativ metod. Detta innebär att det inte går att dra slutsatser om större populationer. Då vi inte strävar efter att få fram data som vi kan använda för att generalisera kring en större population är metoden trots detta lämplig i vårt fall. Genom att vi använder oss av en intervjuguide blir det också lättare att eventuellt replikera studien.

Det bör uppmärksammas att våra intervjupersoner inte arbetar med exakt samma arbetsuppgifter även om de arbetar inom samma avdelning. Vissa av våra intervjupersoner arbetar som utredare och andra arbetar ut mot barn som är placerade i familjehem samt deras familjehem. Detta kan ha en metodologisk påverkan då de inte alla har samma närhet till barn i sitt arbete. De som arbetar ut mot familjehemmen kanske har en mer distanserad relation till barnen och därmed även barnperspektivet. En annan sak som kan påverka är hur länge socialsekreteraren har arbetat med barn. Detta kan påverka hur etablerat socialsekreterarens barnperspektiv är. Vissa av våra intervjupersoner har arbetat med barn under en längre period innan de började på den nuvarande arbetsplatsen.

4.3 Tillvägagångssätt

Här har vi presenterat hur vi har gått tillväga för att kunna utföra våra intervjuer och hur vi har gått tillväga för att genomföra vår analys av det material vi fått in. Vi kommer även att presentera hur vår arbetsfördelning har sett ut.

Vårt urval kom att utgå från i vilken kommun vi fick tillgång till intervjupersoner. Vi kontaktade ett flertal kommuner men blev nekade tillträde till intervjupersoner då det inte fanns utrymme för att delta i intervjuer på arbetsplatsen. Till slut fick vi tillgång till intervjupersoner i en skånsk kommun där man sedan några år tillbaka har arbetat utifrån barnkonventionen. Anledningen till att vi fick tillgång till intervjuer där var att en av oss känner en socialsekreterare som arbetar där. Kommunen vi vände oss till och fick intervjuer i skriver att de redan har ett särskilt fokus på barns rättigheter och att de redan sedan tidigare har beslutat att realisera barnkonventionen. De skriver vidare att barns rättigheter är mycket viktiga både i de beslut som politikerna fattar samt i det vardagliga arbetet. De har även upprättat en handlingsplan för att gynna en struktur som ger bättre förutsättningar för att bedriva ett strategiskt och långsiktigt barnrättsarbete och förutsättningar för att stärka barns möjligheter att vara delaktiga i de frågor som berör dem. Handlingsplanen är uppdelad i tre olika delmål där ett av delmålen är att öka kunskapen om barnkonventionen och dess tillämpning i organisationen. Övriga mål är att barn ska få vara delaktiga i beslut som rör dem och att det ska finnas ett tydligt barnrättsperspektiv i beslut som fattas.

Det urval som gjordes i studien var att vi begränsade oss till socialsekreterare som arbetar med barn och unga inom den valda kommunen. Detta urval gjordes med hjälp av ett så kallat tvåstegsurval. Ahrne och Zetterquist (2015, s. 40) beskriver ett tvåstegsurval som ett urval där vi först väljer vilken organisation som vi vill genomföra undersökningen inom och sedan vilka individer inom den organisationen som vi vill intervjua. Vi gjorde en avgränsning redan när vi utformade vår frågeställning då vi specificerade att vi ville undersöka hur socialsekreterare på avdelningen rörande barn och unga använder sig av barnperspektivet. Vi valde just denna socialtjänst då det är den stad som valde att ta emot oss och därmed fanns det ett urval av socialsekreterare att intervjua. Det andra steget i processen är att bestämma vilka individer inom organisationen som

ska intervjuas. Ahrne och Zetterquist (ibid, ss. 40–41) skriver att det krävs ett samarbete med någon som har tillgång till förteckningar över de som är anställda i organisationen. För oss hade det optimala varit att få en lista över vilka som arbetar inom organisationen och därefter hade vi kunnat göra ett slumpmässigt urval om vilka som vi önskar intervju. Detta hade varit optimalt då chefen inte hade kunnat påverka vilka personer hen tyckte att vi borde träffa. Detta var dock ej genomförbart och vi fick en mejllista ifrån en kontaktperson som arbetar inom organisationen. Sedan skickade vi ut ett informationsbrev där vi bad socialsekreterarna anmäla sitt intresse till att delta i en intervju. Vi siktade in oss på sju intervjuer på 45 minuter till 60 minuter vardera men fick en avbokning. Vi avgjorde dock att det räckte med de sex intervjuer som vi genomförde då de var innehållsrika.

Intervjuerna genomfördes på socialsekreterarnas arbetsplats och det var socialsekreterarna själva som valde i vilka rum som vi skulle sitta i. På grund av förhinder och ombokningar av intervjuer gjordes två av intervjuerna med en av oss istället för med båda. Då fanns det ingen extra person där som kunde ta anteckningar om kroppsspråk eller minspel och eventuellt har vissa detaljer från de intervjuerna gått förlorade. Under en av intervjuerna fanns ett störande ljud vilket kan ha varit störande för intervjupersonen. Under våra intervjuer framkom det inte speciellt mycket utmärkande kroppsspråk eller miner utan det som framkom var främst tystnad eller suckar. Detta framgick därmed även i inspelningarna. Transkriberingarna av de intervjuerna som endast en av oss deltog i gjordes av den motsatta personen. Vi valde att göra så för att båda två skulle vara insatta i vad som sagts. Transkriberingen utfördes genom att skriva ner exakt vad som sagts under intervjun. Vi erbjöd intervjupersonerna att läsa igenom transkriberingen av sin intervju men samtliga avböjde.

Vi har under uppsatsens skrivande valt att göra allt tillsammans. Detta beslut har tagits på grund av att vi har tyckt att det varit viktigt att båda ska ha varit väl insatta i arbetet och för att främja diskussionsmöjligheter. Det har också varit ett sätt för oss att minska risken för att någon ska känna att den behövt göra mer än den andra. Det enda som vi delade upp var transkriberingarna av intervjuerna. Där tog vi hälften var.

4.3.2 Konstruktion av intervjuguide

För att genomföra semistrukturerade intervjuer används ofta en intervjuguide (Bryman, 2011, s. 415) vilket vi utformade innan intervjuerna genomfördes. När vi formulerade intervjuguiden funderade vi noggrant på vad som var oklart för oss om området och vilka klagöranden som vi behövde för vår studie. Bryman (ibid, s. 419) skriver att en fråga som vi bör ställa vid formuleringen av intervjuguiden är vad vi måste veta för att kunna besvara våra olika frågeställningar. Denna fråga hade vi i bakhuvudet medan vi formulerade frågorna till vår intervjuguide. En av fördelarna med kvalitativa intervjuer är att vi kunde anpassa ordningen på frågorna beroende på situationen (Ahrne & Zetterquist, 2015 s. 38). Detta gav oss en större flexibilitet att anpassa intervjun efter intervjupersonen än om vi skulle ha haft ett fast frågeformulär. När vi skapade vår intervjuguide har vi varit noggranna med att det område som vi avser undersöka innefattas av våra frågor. Vid formuleringen av vår intervjuguide avsåg vi att formulera frågorna på ett sätt där vi får information om hur intervjupersonen upplever sin värld och sitt arbete. Vi har avsett att göra frågorna lätta att svara på och har undvikit att ställa frågor som intervjupersonerna skulle kunna uppfatta som ledande. Vi har varit uppmärksamma på att endast ställa en fråga i taget så att det blir enkelt för intervjupersonen att svara (Bryman, 2011, s. 419). I början av intervjun ställde vi bakgrundsfrågor som handlar om intervjupersonen så som ålder, utbildning och hur länge de har arbetat på arbetsplatsen. Detta frågar vi om för att se om det kan finnas några skillnader som är kopplade till dessa variabler. Det är även ett bra sätt att värma upp innan vi går in på de mer komplicerade frågorna. Bryman (ibid, s. 422) menar att efter bakgrundsfrågorna kan det vara bra att ställa inledande frågor som syftar till att ta reda på hur det kom sig att intervjupersonen började intressera sig för att arbeta med barn och unga. Under intervjun använde vi oss av uppföljningsfrågor när intervjupersonen sa något intressant som vi ville veta mer om. Bryman (2011, s. 423) skriver om sonderingsfrågor som innefattar att vi ber intervjupersonen fördjupa sitt svar som givits på en direkt fråga.

4.3.3 Analysförfarande

I detta avsnitt har vi skrivit om hur det faktiskt blev när vi utförde vår metod. I detta avsnitt har vi också ett kritiskt förhållningssätt till vårt utförande.

Den analysmetod som vi valde i vår studie var tematisk analys. Detta då det är ett angreppssätt som är vanligt vid kvalitativ metod och fokus läggs på vad som kommer fram i intervjuerna och inte hur saker sägs. Det blir därmed möjligt att urskilja teman och skapa struktur i det insamlade materialet för att sedan skapa en ny helhet av de olika temana (Bryman, 2011, s. 528). Vi bedömde att tematisk analys var aktuell för vår analys då det hjälpte oss att lyfta fram det viktiga i vårt insamlade material. Anledningen till att vi bedömde att denna analysmetod var lämplig för studien är då vi syftade till att undersöka socialsekreterares uppfattningar och erfarenheter. Vi har inte heller lagt någon vikt i vem som har sagt vad. Vi kodade vårt material utifrån våra tre frågeställningar. Detta då vi ville välja ut relevanta citat som kunde påvisa intressanta saker i vårt intervjumaterial. Vi analyserade därmed materialet utifrån begreppen barnperspektiv, barnkonventionen och utifrån förhållningssättet barnets bästa. Dessa var ständigt återkommande så det var lätt att koda utifrån dessa begrepp. Anledningen till att dessa teman var återkommande i alla intervjuer var då vår intervjuguide innehöll direkta frågor om dessa områden. Under analysen av vårt material så har vi sammanfattat och lagt in citat under varje rubrik. Vi har analyserat en fråga i taget. Efter att vi valt ut relevanta citat så har vi applicerat de teoribegrepp som vi valt i vårt teoriavsnitt på citaten. Vi har också dragit egna slutsatser utifrån material och teori. Det som framkommer under intervjuerna är intervjupersonernas sanningar. Detta behöver dock inte objektivt vara korrekt. Vi kommer dock i analysen att utgå ifrån de perspektiv som socialsekreterarna delgav oss under intervjuerna. Under intervjuerna framkom dock även saker som vi inte hade förutsett. Dessa teman inkluderade frågor rörande budget och delegering. Även om dessa teman berördes så framkom inte djupare information om hur dessa faktorer påverkade det dagliga arbetet. Detta var dock intressanta infallsvinklar som gav större djup åt vår analys.

Ytterligare något att ha i åtanke är att en av intervjupersonerna kände en av oss sedan tidigare. Detta kan ha påverkat den intervjun, även om vi inte upplevde att det var av större vikt i sammanhanget.

4.4 Undersökningens tillförlitlighet

I den här delen har vi argumenterat för vår metods tillförlitlighet. Bryman (2011, s. 354) talar om tillförlitlighet för kvalitativ dataanalys utifrån begreppen trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och en möjlighet att styrka och konfirmera. Trovärdighet säkerställs genom att forskningen utförs enligt de regler som finns (ibid, ss. 354–355). Efteråt har vi rapporterat till de som vi intervjuat för att få deras bekräftelse om att vi tolkat vad de sagt på ett korrekt sätt för att vidare säkerställa studiens trovärdighet (ibid, s. 355). Överförbarhet innefattar huruvida resultaten går att överföra till en annan miljö eller annan tidpunkt (ibid, ss. 354–355). För att ha god överförbarhet bör resultatet ha förutsättning att bli detsamma i en annan miljö. Då vi använt en intervjuguide borde detta underlätta överförbarheten till en annan miljö då frågorna kommer att vara desamma. Dock kommer de följdfrågor som vi ställt inte kunna replikeras då de inte innefattas i intervjuguiden. Pålitligheten innefattar att forskaren antar ett granskande synsätt (ibid, s. 355). Sättet som forskaren bör anta ett granskande synsätt är genom att skapa en fullständig och tillgänglig redogörelse för de olika forskningsprocesserna så att kollegor sedan kan granska och bedöma kvaliteten på de tillvägagångssätt som tillämpats (ibid.). Genom att vi tydligt redogör hur vi gått tillväga för att genomföra vår studie uppfyller vi detta krav. Det sista delkriteriet inom tillförlitlighet är en möjlighet att styrka och konfirmera (ibid, s. 354). Detta innebär att forskaren ska påvisa att de inte medvetet låtit personliga värderingar eller teoretiska inriktningar påverka undersökningens utförande eller dess slutsatser (ibid, ss. 355–356). Då en av oss kände en av intervjupersonerna sedan tidigare kan detta eventuellt ha påverkat vår studies tillförlitlighet. Detta då personen kunnat uppleva sig begränsad i vad de kan dela med av sig på grund av de personliga banden med en av oss.

4.5 Forskningsetiska överväganden

I den här delen av uppsatsen har vi tagit upp de etiska aspekterna som behövs beaktas vid intervjuer, hantering av empirin och presentation av empirin och analys. Vi har även här presenterat hur vi har gått till väga för att uppfylla dessa krav.

För att ge ett gott individskydd finns det vissa krav som måste tillgodoses. De forskningsetiska principer som vi behövde tillgodose är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Informationskravet innebär att vi behövde informera de medverkande om vad syftet med undersökningen är och att deras deltagande är frivilligt (Bryman, 2011, s. 131). Detta krav såg vi till genom att vi samtalade ärligt med våra intervjupersoner om vad syftet med vår undersökning var. Vidare innefattar samtyckeskravet att deltagarna själva får möjlighet att godkänna sitt deltagande i en undersökning (ibid, s. 135). Vi utgick från att genom att de anmälde sig till att delta i undersökningen så såg vi tillfredsställande till samtyckeskravet. Vidare skriver Svedmark (2012, ss. 104–105) om informerat samtycke som innebär att individerna får möjligheten att själva ta ställning till om de vill och bör vara en del av undersökningen. Detta tänkte vi kan vara ett bra sätt att ta etiska aspekter i akt, då socialarbetare fick en stor flexibilitet till huruvida de ville delta i studien eller inte. Dock skulle detta kunna ha påverkat vår studies tillförlitlighet negativt då det skulle kunna vara så att endast socialsekreterare som vet med sig att de använder sig av barnperspektivet på ett bra sätt valde att delta. Under våra intervjuer framkom det att samtliga socialsekreterare ansåg sig använda barnperspektivet på ett bra sätt och att arbetsplatsen hade mycket fokus på barnets bästa. Även om så var fallet framkom det även att socialsekreterarna varit i situationer eller stött på situationer där barnperspektivet inte använts. Konfidentialitetskravet innebär att de personuppgifterna som vi samlade in ska förvaras på ett sätt så att obehöriga inte kunde komma åt dem (Bryman, 2011, s. 132). Vi spelade in våra intervjuer och har haft två kopior av varje inspelning. Efter intervjuerna transkriberades materialet. Vi har skrivit ut transkriberingarna och förvarat i plastmappar, en intervju per mapp för att inte råka blanda ihop dem. Intervjuerna har förvarats i vår närvaro där ingen obehörig kunnat komma åt dem. Vi valde att ge våra intervjupersoner fiktiva namn då detta ledde till en mer läsvänlig analys. Genom att vi behandlade de uppgifter som vi fick in

om våra intervjupersoner med största möjliga konfidentialitet så såg vi till detta krav. Genom att socialsekreterarna anmälde sig direkt till oss så fanns det inte någon risk för repressalier från chefen om det skulle vara så att chefen inte skulle ha varit gott inställd till medarbetarnas medverkan. Skærbæk (2012, s. 138) skriver om vikten av anonymitet och att överväganden om vilken information som behöver utelämnas, till exempel namn, ålder, kön och andra variabler som inte är nödvändiga för att förstå materialet. Vi såg till anonymiteten genom att inte lämna ut ålder, namn eller kön på våra intervjupersoner då detta inte är faktorer som är kopplade till våra frågeställningar. Som vi har nämnt i vårt avsnitt om hantering av empiri så har vi lagt vikt i vad socialsekreterarna uttryckt och inte vilka socialsekreterarna är. Vi har därför valt att ge en generell beskrivning om vilka våra intervjupersoner är utan att för den delen avslöja deras identitet. Vi har gjort detta genom att nämna tiden som de arbetat på arbetsplatsen samt socialsekreterarnas ålder. Under våra intervjuer fick vi även ta del av specifika exempel från fall som socialsekreterarna hade hanterat. På grund av vikten av att se till anonymitet för både barnen i exemplen och för socialsekreteraren som delade med sig av exemplet kommer vi inte att i detalj kunna beskriva dessa. För att främja att våra intervjupersoner skulle våga tala fritt om sitt arbete och sin arbetsplats valde vi att informera dem om att de skulle få lov att förbli anonyma. Det sista kravet, nyttjandekravet, innefattar att de uppgifter som vi samlat in om våra intervjupersoner endast har använts för undersökningens ändamål (ibid.). Genom att vi inte har använt informationen till något annat förutom för vår undersöknings skull så kommer vi att hålla oss till detta krav.

5. Resultat och analys

I detta avsnitt diskuterar vi våra resultat utifrån temana barnperspektiv, arbetssätt med barn och barnkonventionen. Vi kommer att analysera det som sagts utifrån de teorier och begrepp som vi presenterat under avsnittet teori. Vi kommer även lägga till egna slutsatser.

5.1 Kort bakgrund om arbetsplatsen & intervjupersonerna

Individ och familj kan se lite olika ut beroende på kommun, då det är kommunerna själva som bestämmer upplägget på sin socialtjänst. Vanligt förekommande är kategorierna social barn- och ungdomsvård, missbruks- och beroendevård, familjerätt och familjerådgivning, ekonomiskt bistånd samt vuxna personer med boendeinsatser och anhörigstöd. Vi har valt att intervjua socialsekreterare på den avdelning som kallas social barn- och ungdomsvård. Inom denna avdelning finns de socialsekreterare som arbetar med de familjehemsplacerade barnen och familjehemmen samt utredning kring omhändertagande av barn både utifrån lagen om vård av unga och socialtjänstlagen.

Socialtjänsten vi har valt att göra intervjuerna i är en medelstor kommun. I våra intervjuer framkommer det att socialsekreterarna själva kan välja om de vill arbeta ensamma eller tillsammans med en medhandläggare. De socialsekreterare som önskar medhandläggare upplever att det är enkelt att få tillgång till det. Socialsekreterare som arbetar med familjehem och familjehemsplacerade barn arbetar alltid tillsammans. På arbetsplatsen arbetar alla avdelningar som arbetar med barn i team. Detta innebär att det finns en teamledare vars roll bland annat är att handleda socialsekreterarna. Hur många ärenden som hanteras samtidigt av den individuella socialsekreteraren beror på inom vilket område socialsekreteraren arbetar. Flödet av inkomna ärenden varierar också under årets gång vilket påverkar arbetsbelastningen. Mängden ärenden som socialsekreterarna har kan variera mellan fem och femton. Antalet aktuella ärenden påverkas av vilken avdelning som personen arbetar inom. Något som också påverkar hur många ärenden som socialsekreteraren har är vilket område hen arbetar inom.

Socialsekreterarna som vi har intervjuat är mellan 30-65 år gamla. Alla förutom en person är examinerade socionomer och utan socionomexamen är beteendevetare i grunden och har läst till de kurser som behövs för att få en likvärdig utbildning. Socialsekreterarna har varit yrkesverksamma som socionomer i 4-45 år och varit på just denna arbetsplatsen i 6 månader-20 år. Alla har dock mer än ett års erfarenhet av arbete med barn.

5.2 Analys och resultat av empiri

5.2.1 Hur används barnperspektivet i arbetet inom socialtjänstens avdelning för individ och familj i dagsläget?

Här kommer vi presentera hur barnperspektivet används och tolkas av socialsekreterare.

5.2.1.1 Barnets roll

I dagsläget håller de flesta av socialsekreterarna inom vår kommuns socialtjänst med varandra om att barnperspektivet har ett stort inflytande i deras arbete. Clara beskriver det som att “vi alla jobbar utifrån barnfokuset och att det ska bli så bra som möjligt för barnen”. Denice beskriver barnperspektivet på liknande sätt:

“Det handlar om att se till att barnet får det som det behöver. Att vuxna tar ansvar för det som de ska. Barn ska inte behöva ta för stort ansvar men de ska ändå kunna säga vad de tycker och tänker”. (Intervju med Denice 6/12-2019)

Att barn ska få möjligheten att komma till tals men slippa ha ett överhängande ansvar över sin situation är ett återkommande tema i flera av intervjuerna. Denice berättar även att barn är beroende av att ha ansvarstagande vuxna runt omkring sig då “Det är ju inte alltid som barn själva kan avgöra vad som är bäst för dem”. Detta tolkar vi som att det finns ett strukturellt sätt att se på vad barnperspektiv innebär

för de olika socialsekreterarna. Genom att alla de intervjuade socialsekreterarna konstaterar liknande bilder av hur de skulle välja att definiera barnperspektivet ser vi det som ett socialt konstruerat begrepp inom socialtjänsten. Det är intressant att tänka på varför det finns en så pass gemensam bild av vad ett barnperspektiv innebär. Begreppet kan på grund av detta ses som ett institutionaliserat begrepp som hela tiden återskapas genom den gemensamma gruppinteraktionen. Genom interaktion mellan socialsekreterarna upprätthålls och skapas barnperspektivet och begreppets innebörd konstant. Det finns dock en avvikare från resterande konsensus, som på frågan om hur hon skulle definiera barnperspektivet ger svaret "för litet. Barnens röst hörs för lite". Elise menar på att barnen inte ges den plats som behövs för att säkerställa att det finns ett barnperspektiv i utredningarna. Barns medverkan och deras relativa frihet från ansvar går att koppla till kunskapssociologin då de olika rollerna som barn och vuxna tillskrivs kan ses som socialt konstruerade. Barnens roll konstrueras som att deras åsikter är å ena sidan viktiga och ska lyssnas på men å andra sidan ska de inte tillskrivas för mycket ansvar. De vuxnas roll konstrueras som ansvarstagande och som överordnad barnen i de flesta fall. Detta kan kopplas till vad Halldén (2003) skriver om den plats som barn ges i dagens samhälle. Verkligheten konstrueras på ett sätt som bygger på att de vuxna vet vad som är bäst för barnet i de flesta fallen. Näsman (1995, s. 280) skriver att barn alltid kommer att förbli en social konstruktion i en värld som till största del genomsyras av vuxna. Detta syns då sättet som barnperspektiv konstrueras alltid har sin utgångspunkt i hur vuxna tolkar begreppet. Johansson (2007, s. 49) beskriver institutionalisering och beskriver detta som en process där handlingar under tid blir till en gemensam vana. Detta går att se i vårt material då sättet som socialsekreterarna definierar och resonerar kring barnperspektivet till stora delar är lika varandra. Socialsekreterarnas gemensamma tillvägagångssätt i konstruerandet av barnets roll kan ses som en gemensam vana och därmed en institutionalisering. Trots att det fanns många likheter i hur barnperspektivet användes av socialsekreterarna fanns det, som framkommer i citaten ovan, nyansskillnader i hur de tolkade begreppet. Detta kan kopplas till vad Halldén (2003) säger om att tillåta begreppet att vara mångtydigt. Genom att begreppet tillåts viss flexibilitet kan det även användas mer effektivt.

Tillvägagångssättet för att försäkra sig om att ett barnperspektiv behålls beskrivs som att ge barn utrymme att yttra sig samt möjligheten att göra sin röst hörd. "Man ska alltid lyssna på barnen och ta fasta på vad de säger, annars har man inget barnperspektiv" berättar Clara. En gemensam synpunkt som våra socialsekreterare har var att de flesta definierar barnperspektivet som att det är viktigt att lyssna på vad barnen säger. Cederborg (2014, s. 7) skriver om vikten av att försöka ta reda på hur barn upplever sin individuella situation och detta går att koppla till vikten av att ta fasta på vad barnen säger. Då socialsekreterarna gör en ansats att lyssna på vad barnen säger och ta fasta på vad de berättar så görs ett försök att ta reda på hur barn upplever sin individuella situation.

5.2.1.2 Barnperspektiv och barnets bästa

Genom våra intervjuer går det också att utläsa att socialsekreterarna sammanför barnperspektivet och barns bästa i ett. Barnperspektiv och barns bästa hör ihop, det finns inget barnperspektiv om man inte ser till barnets bästa och det blir inte barnets bästa om det inte har funnits ett barnperspektiv. Felicia definierar barnperspektivet som att:

"vi försöker få med barn, i de fallen det går att prata med barnet så får vi det direkta barnperspektivet men också från omgivningens syn kring vad barnets upplevelse är av saker"
(Intervju med Felicia 12/12-2019)

Alice delar upp barnperspektivet i två delar och beskriver det som "dels vi vuxna och hur vi ser på barnet och deras delaktighet, men sen är det också väldigt viktigt hur barnet upplever det". Även Bella lägger fokus på hur det är viktigt att lyssna på barnen men att de vuxna också har en del i barnperspektivet. Bella berättar:

"man lyssnar på barnet sen är det inte alltid man gör det som barnet vill för det kanske inte är bäst för barnet om man gör precis som det vill. För vuxna har ändå ett helhetsperspektiv som kan tänka hur blir nu detta och vad får det för konsekvenser" Intervju med Bella 3/12-2019)

Det går att utläsa att vissa socialsekreterare berättar att de anser att barnperspektivet består av två delar, de vuxnas åsikter om vad som är bäst för barnet men också barnets åsikter om vad som är bäst för barnet själv. Elise menar dock på att de vuxnas röster hörs alltför mycket och berättar att “fokuset blir väldigt mycket på föräldrarna, så deras röst hörs ju. Hörs ju till 95 % om vi säger så, och barnet 5 %”. Det råder med andra ord inte en konsensus i huruvida barns röster hörs så pass mycket som de borde. Detta tyder också på att barn har en underordnad position. Rejmer (2002) skriver om barnperspektivet och beskriver det som att beslutsalternativ övervägs från barnets synvinkel men att vuxna sedan fattar beslut om vad som är bäst för det individuella barnet. Detta då de vuxna bedöms ha inhämtat kunskap om barnets specifika behov men har även vetenskaplig och praktisk erfarenhet med sig. Med praktisk erfarenhet menas tidigare arbetsrelaterad kunskap om vad som faktiskt har visat sig vara bäst för barnet. Genom våra intervjuer framkommer det att socialsekreterarna lyssnar på barnen och tar hänsyn till deras intressen vid beslutsfattande men ändå använder sig av sin praktiska erfarenhet vid fattande av ett beslut.

5.2.1.3 Handlingsutrymme – befintligt eller obefintligt?

Socialsekreterarna använder sig av sitt handlingsutrymme för att disponera hur mycket tid som läggs vid varje barnsamtal. Detta handlingsutrymme kan dock endast användas om det finns tillräckligt med tid och ekonomiska resurser. Under intervjuerna ger socialsekreterarna uttryck för att de önskar att de kunde prata mer med barn men upplever att de inte har utrymme till detta. Felicia säger bland annat “man träffas tyvärr inte så mycket under utredningsarbetet”. Anledningen som de flesta av de intervjuade socialsekreterarna ger till varför utrymme inte finns är tidsbrist. Elise beskriver detta som “men sen är det tidsbrist, och sen är det dokumentation. Man sitter på en hög ärenden”. Elise menar därmed att de har flera ärenden igång samtidigt och det är flera delar såsom dokumentation och möten med familjen som ska komma till stånd. Men även bristande ekonomiska resurser nämns som en begränsning i arbetet. Clara säger bland annat att “pengar är ett stort dilemma i den här verksamheten som kostar massor av pengar”. Det går att utläsa i intervjuerna med socialsekreterarna att det finns förutbestämda handlingsmönster som innebär att lägga stort fokus på föräldrarna och detta blir svårt att bryta av från.

Johansson (2007, s. 49) skriver att institutionen genom sin existens sätter upp handlingsmönster som är definierade i förväg och därmed har institutionaliseringen i sig en viss karaktär av kontroll. Berger och Luckmann (2011, s. 91–92) skriver om att gruppen hålls samman genom att de upprätthåller de handlingsmönster som tillskrivits gruppen och detta gör det väldigt svårt att göra annorlunda från andra gruppmedlemmar. Det är svårt att vara individen som gör annorlunda och därmed blir det lättare att hålla sig till institutionens ramar och följa de handlingsmönster som byggs upp. I detta fall är detta handlingsmönster karakteriserat av att lägga stort fokus på föräldrarna då det är de som kan ge sitt medgivande till frivilliga insatser. Frivilliga insatser testas i stort sett alltid innan tvångsåtgärder åtas och socialsekreterarna beskriver därmed att det blir viktigt att bilda en allians med föräldrarna. Bella berättar att “man bara hoppas ju att den föräldern ska vilja samverka”. En stor del av arbetet läggs därmed på föräldrarna. Enligt Elise läggs för mycket tid på att bygga relation med föräldrarna men förklarar att hon hellre hade sett att det fokuset hade lagts på barnet. Elise säger att hon önskar “mer fokus på barnet” då det i dagsläget “läggs största fokuset på föräldrarna. Att bilda allians med dem. För det är föräldrarna man behöver jobba på, det är där det kommer föräldrarelaterade insatser”. Men det blir svårt att utöka antalet barnsamtal och hur mycket tid som läggs på barn i en utredning då det inte finns tid eller pengar för detta. Handlingsutrymmet krymper för socialsekreterarna ju mindre tillgångar de har ekonomiskt och tidsmässigt. När det är ont om tid för att andelen ärenden är hög så spelar det ingen roll om socialsekreteraren i teorin har ett stort handlingsutrymme om det inte finns utrymme att använda sig av det.

I de tillfällen som det är svårt att applicera barnperspektivet nämner flera av intervjupersonerna att det blir komplicerat när föräldrarna är svåra att nå fram till. Antingen genom att de inte svarar eller håller sig undan eller genom att de inte är mottagliga för ett samarbete. Exempel på detta ger Felicia när hon säger:

“i vissa ärenden där det är svårt att få tag i föräldrarna, det är svårt att få familjen att komma hit. De vill inte ha med oss att göra, de vill inte ha någon hjälp och det som beskrivs i anmälan är inte tillräckligt för att vi ska göra någonting mot föräldrarnas vilja” (Intervju med Felicia 12/12-2019)

Det finns en önskan om att hjälpa familjen, och därmed barnet, men det är svårt att få kontakt med föräldrarna. Detta är ett exempel på där handlingsutrymmet blir svårare att utnyttja. Socialsekreteraren fräntas möjligheten att lägga fokus på barnen när föräldrarna inte vill samarbeta och socialsekreteraren kan i sin tur inte utnyttja sitt handlingsutrymme på samma sätt som de hade kunnat om föräldrarna önskat samarbeta. Berger och Luckmann (2011 ss. 91-92) skriver om hur olika grupper konstrueras i samhället. Det ovannämnda kan ses som en krock mellan två olika konstruerade grupper. Föräldrar som en grupp, som försöker att skydda sitt barn och socialsekreterare som en annan grupp vars uppgift är att utröna om barnet är i behov av någon form av stöd. I de här fallen berättade flera av socialsekreterarna att de samlar in information från andra aktörer såsom skola, andra anhöriga eller trygghetspersoner i barnets närhet. Lipsky (1980, ss. 29–30) beskriver hur arbetet som gräsrotsbyråkrater utövar ofta är komplext och att beslut måste fattas snabbt. Genom att samtala med andra människor runt omkring barnet löses problemet med att får fram barnets röst trots att föräldrarna inte är samarbetsvilliga. Genom detta kan socialsekreteraren försöka få barnets röst hörd och därefter fatta beslut om vad som anses vara barnets bästa. Det kan ses som ett utnyttjande av det handlingsutrymme som socialsekreteraren har att vända sig till andra personer kring barnet. Då det utifrån våra intervjuer verkar vara ett vedertaget sätt att lösa problemet på kan detta även ses som ett institutionaliserat handlande. Denna typ av handlande kan dock inverka negativt på alliansen mellan föräldrar och socialsekreterare då det kan upplevas som att socialsekreteraren inte är transparent gentemot föräldrarna.

5.2.1.4 Att se till barnets bästa

Alice beskriver barnets bästa som en typ av rättvisa och säger “man pratar ofta om att saker och ting ska vara rättvist. Min bild av det som är rättvist är väl att alla barn får det som de behöver”. Att tillgodose barns behov är en av de saker som återkommer i intervjuerna som en definition av vad som är bäst för barnet. Att tillgodose barnets behov blir därmed ett sätt att upprätthålla ett barnperspektiv. Flera av socialsekreterarna talar också om att barnets bästa handlar om att se till att barn får det som de har rättslig rätt till som till exempel mat, sjukvård, kläder, skola

och sömn. Men de bygger sedan på sina argument och hävdar att för att verkligen ha ett barnperspektiv så krävs mer än så. Elise beskriver barnets bästa som "förutsägbara föräldrar. Där det inte förekommer våld eller konflikter. Och där barnet är tryggt, där barnet har sin trygghet". En faktor av trygghet väger därmed också in i vad som anses vara ett barns bästa. Berger och Luckmann (2011, ss. 68, 76) beskriver verkligheten som någonting som vi hela tiden skapar. Vad som ses som trygghet är därmed något som är socialt konstruerat och specifikt för just den kultur och det område som socialsekreterarna agerar inom. Trygghet byggs upp som en konstruktion av avsaknad av våld samt tillfredsställelse av de behov som barn har. Felicia definierar barnets bästa som att "det finns vissa saker som barn inte ska behöva stå ut med i sin vardag, och det är barnets bästa tänker jag". Att inte behöva stå ut med våld eller bråkande föräldrar är återkommande teman i vad som inbegrips i barnets bästa. Denice menar på att det inte alltid går att hitta barnets bästa innanför ramarna utan att man ibland även måste se utanför boxen. Denice säger "Att titta utanför för att hitta något okonventionellt och att det ändå går att lösa, då har man ett barnperspektiv". När Denice talar om att hitta okonventionella lösningar syftar hon till att använda sitt handlingsutrymme för att gynna barnet. Ett exempel på detta som Denice ger är att de löste en boendesituation för ett familjehemsplacerat barn på ett sätt som sågs som "utanför boxen". Lösningen var inget som de vanligen brukade göra utan en skraddarsydd lösning för just detta barn. Därför sågs lösningen som okonventionell då det inte fanns ett standardiserat förfarande för denna typ av boendelösning. Lipsky (1980, s. 14) skriver om vikten av att gräsrotsbyråkrater får handlingsutrymme för att behandla individer olika för att kunna fatta rätt beslut. Lipsky (ibid, s, 161) skriver vidare att det är viktigt att gräsrotsbyråkrater möter klienter med en föreställning om att individen är unik och att hans situation eventuellt kräver nytänkande lösningar. Genom att se utanför de standardiserade ramar som finns för olika beslut kan Denice erbjuda sina klienter mer anpassade lösningar på deras problem. Att röra sig utanför de förutbestämda handlingsmönstren innebär att röra sig utanför den konstruerade rollen som socialsekreteraren har. Detta kan ge upphov till konflikter inom gruppen då det inte alltid är socialt accepterat att bryta ifrån gruppens institution. I det exempel som Denice gav så bemöttes hon ej av repressalier från de andra gruppmedlemmarna. Kanske blev det så då beslutet var grundat i ett barnperspektiv vilket var en starkare institutionalisering som gick före institutionen för förutbestämda

handlingsmönster. Hasenfeld (1983, s 115) skriver att varje människobehandlande yrke har sin utgångspunkt i sociala eller kulturella värderingar som sedan ger en moralisk grund för arbetets tillvägagångssätt. Detta leder till att det kan bli okej att handla okonventionellt och “utanför boxen” så länge socialsekreteraren håller sig till den övergripande grunden organisationen har.

5.2.2 Hur arbetar socialsekreterare med barn?

Här kommer vi att presentera hur socialsekreterare inom den kommun vi valt att undersöka arbetar med barn. Vi kommer även att koppla deras arbetssätt till de teorier som vi tidigare har presenterat.

5.2.2.1 Vikten av barnsamtal

Ett genomgående tema i alla intervjuerna var att barnsamtal alltid ska hållas. Alice berättar att “vi har ju som rutin att vi alltid ska träffa barn, oavsett ålder” och Elise säger att “vi ska ju alltid ha barnsamtal, vad det än handlar om så ska barnsamtal alltid hållas”. Det framkom dock i vissa av intervjuerna att det inte alltid blir så att samtal med barnen kommer till stånd. Orsaker till detta kan vara att barnen är för små och då gjordes det observationer istället samt inhämtas information från bland annat skola och närstående. Bella beskriver detta genom att berätta om ett exempel:

“om man har en bebis som är stel som en pinne så tyder det på att den inte får den omvårdnaden som den behöver för då behöver man hålla nacken själv annars kan det gå väldigt illa och då har man kanske inte blivit hållen på rätt sätt” (Intervju med Bella 3/12-2019)

I vissa fall där barnen inte vill prata alls så accepteras detta också då det råder en konsensus om att det inte är rätt att tvinga barnet att prata. Bella säger att:

“vi kan inte tvinga barn att prata om det inte vill det. Då får vi ju inhämta föräldrarnas syn, skolans syn och farmor och farfars syn eller någon annan som känner barnet för man kan inte tvinga barnet att prata om de känner att de inte vill” (Intervju med Bella 3/12-2019)

Angående vad som görs med de uppgifter som barnen lämnar råder det lite olika åsikter. Bella berättar, som tidigare nämnt, att de lyssnar på barnet sen är det inte alltid de gör det som barnet vill. Den rådande konsensusen är att barnets perspektiv ska inhämtas och handlingsutrymmet som socialsekreterarna har gör att det finns flera olika vägar som barnets perspektiv kan samlas in. Det är institutionaliserat att vad barnet tycker är en viktig faktor och att deras åsikter ska hämtas in på något sätt. Detta behöver dock inte vara genom samtal med barnen. Genom sitt handlingsutrymme hämtar socialsekreterare in information om barnens åsikter både genom observationer och genom personer som står barnet nära. Qvarsell (2003) skriver om hur barnperspektivet används i praktiken. Hon nämner att det kan antingen handla om hur barnen faktiskt tolkar saker eller om hur professionella anser att barnen borde tolka saker. Halldén (2003) skriver att när barnperspektivet används på ett korrekt sätt så gör socialsekreteraren mer än att endast återge vad barnen har sagt i samtal. Detta kan röra sig om att göra tolkningar av kroppsspråk eller hämta in information från människor kring barnet. Rejmer (2002) beskriver barnperspektiv som en process där olika beslutsalternativ övervägs utifrån barnets synvinkel, men att det ultimata är de vuxna som fattar beslut om vad som utifrån ett barnperspektiv är bäst för barnet. I våra intervjuer framkommer det att det verkar vara en sammanvägd bild av både barnens egna tolkningar samt de professionellas tolkningar som anses vara att handla utifrån vad som är bäst för barnet.

5.2.2.2 Ålder och mognad

De flesta socialsekreterarna håller med om att ålder och mognad påverkar vikten av vad barnet säger. Clara säger att bedömningar av hur stor vikt som ska läggas vid barnets utsaga beror på "ålder och mognad, mognaden mer än ålder". Denice menar dock på att det inte endast är ålder och mognad som spelar in utan även att barnen påverkas från olika personer i sin omgivning. Hon berättar angående detta "sen är de ju påverkade av både familjehemsföräldrar och biologiska föräldrar. Så det är att göra en bedömning om vad som egentligen är deras tankar". Felicia tycker dock inte att ålder spelar någon större roll i sammanhanget och säger "jag tänker inte att det handlar om ålder utan det är lika viktigt vad de säger att de upplevt eller inte upplevt". Precis som begreppet trygghet är mognad något som är socialt konstruerat

i den verklighet som vi tillhör. Det finns inget facit för hur mognad ska bedömas. Mognad är ett subjektivt begrepp som öppnar upp för flera olika tolkningar. Rollen som socialsekreterare ges tillåter dem att bedöma vad som är mognad då det helt är upp till dem att avgöra huruvida ett barn är moget eller inte. Mognad kan ses som ett begrepp som skapas utifrån rådande samhällsnormer och genom ett gemensamt förhållningssätt till vad begreppet inbegriper. Även de normer som råder på arbetsplatsen spelar in i hur avvägningen om huruvida ett barn är moget eller inte. Precis som trygghet så är mognad kulturellt och tidsbundet till så som de sociala konstruktionerna ser ut idag.

5.2.2.3 Relationsbyggande

Vid barnsamtal lägger flera av socialsekreterarna vikt vid att bygga upp en relation med barnet. Alice berättar “att det gäller att bygga upp en relation, jag är en helt främmande människa och barnen ska berätta om det mest traumatiska de har varit med om”. Även Clara delar denna uppfattning och beskriver relationen med barnet som något som byggs upp över tid. Felicia berättar att det inte alltid finns utrymme till så mycket relationsbyggande och berättar “det handlar om en till tre samtal oftast. Och då är det inte så mycket relationsbyggande, men man försöker skapa en kontakt med den man träffar”. Bella berättar att arbetet med barnet innefattar att socialsekreteraren skapar en miljö där barnet känner sig trygg att dela med sig. Även Clara berättar om vikten av att befinna sig i en miljö som är trygg för barnen och berättar att när de träffar familjehemsplacerade barn så är de ofta hemma hos familjehemmen då “det är den tryggaste miljön för barnet”. Bakgrunden till detta är att ett barn som är i en trygg miljö är lättare att föra ett samtal med och få bra information ifrån. Det läggs stor vikt vid att barnsamtal ska ske där barnet känner sig tryggt. Felicia berättar att samtal med de yngre barnen sker antingen på förskolor eller på kontoret och att barnen brukar ha med sig en trygghetsperson. Denna person kan antingen vara en förälder eller till exempel en förskollärare.

5.2.2.3 Signs of Safety

Då kommunen vi har vänt oss till använder sig av en modell som kallas Signs of Safety så tas den upp i samtliga intervjuer. Signs of Safety modellen går ut på att se till familjens resurser och vad de kan erbjuda barnen. Modellen innefattar även en

skattningsskala där barnet och närstående till barnet får skatta hur oroliga de är för barnet i dagsläget. Denna revideras sedan vid senare möten för att se om oron har förändrats. Alice beskriver Signs of Safety som:

“Det är ett förhållningssätt där man tittar på styrkor i familjen och nätverket. Där man kan ställa de här cirkulära frågorna till både förskolepersonal men även till föräldrarna. Om barnet hade kunnat prata vad tror du att det skulle ha sagt?” (Intervju med Alice 3/12-2019)

Vidare säger hon ”vilket är fantastiska verktyg att arbeta med för att just få in dem ännu mer. Inte bara vad tycker du, utan vad tror du att barnet tycker?”. Alice menar även på att det är ett utmärkt verktyg för att få in även de minsta barnens åsikter genom att hämta dem från personer som står barnet nära. Även Denice beskriver Signs of Safety modellen som något positivt och beskriver hur den används:

“Man tittar på och gör riskbedömningar. Också tittar på framgångsfaktorer. Framtida risk och skyddsbedömningar och planering för hur man ändå ska kunna skydda det här barnet inom sitt nätverk” (Intervju med Denice 6/12-2019)

Det handlar inte enbart om att se till de risker som finns för barnet utan även om att se till de resurser som finns inom familjen. Lipsky (1980, ss. 54–55) skriver om hur klienter ofta blir relativt maktlösa i mötet med myndighetsutövande personer. Signs of Safety är tänkt att användas som en modell som överbryggar klyftan mellan socialsekreterare och klient för att sudda ut “vi och dem tänket” och bidra till en allians mellan föräldrar och socialsekreterare. Genom att se till de resurser som finns inom familjen istället för att endast se till negativa faktorer så kan det förhoppningsvis leda till en bättre samverkan mellan socialsekreterare och familjen. Hasenfeld (1983, ss. 111–112) beskriver socialt arbete som karaktäriserat av att socialsekreteraren hjälper en klient att ta steg mot att uppnå personliga eller sociala mål genom användning av de resurser som klienten har tillgång till. Signs of Safety är ett exempel på hur de resurser som finns i familjen används för att se till att

barnets bästa beaktas. Detta då det är hela systemets huvudsakliga fokus. Föräldrarna ses inte endast som hinder att överkomma utan som individer med egna resurser och tillgångar. Singer (2019, ss. 38–39) skriver om hur socialsekreterare har ett dubbelt uppdrag då de både ska erbjuda barn trygghet och stödinsatser men samtidigt vara myndighetsutövare vilket är en position med mycket makt. Även om det är tänkt att Signs of Safety ska bidra till en mer jämlik relation mellan socialsekreterare och föräldrar kan detta därmed vara svårt då socialsekreteraren är en myndighetsutövande person med mer makt. Bella berättar dock även att det gäller att handla tidseffektivt och säger:

“Sen jobbar vi ju hela tiden på att vi ska korta ner utredningstiderna och jobba mer intensivt. Vi ska ju inte vara inne i familjernas liv om vi inte behöver det, då är det bättre om vi blir färdiga snabbt. Sen är det bättre att jobba när de är oroliga för när de kommer hit är de ofta oroliga sen efter tiden går så sjunker den oron så det är bäst att jobba när de är oroliga så man kan få till förändring då” (Intervju med Bella 3/12-2019)

Detta kan leda till att arbetet blir mer standardiserat och inte så pass individanpassat som de strävar efter. Linde och Svensson (2013, s. 11) skriver om den risk som finns för att klienter anpassar sig efter organisationens bedömningar och internaliserar dessa som en bild av sin identitet. Med fler ärenden på mindre personal så ökar arbetsbelastningen och tiden som socialsekreteraren kan investera i varje enskild familj. Detta kan i sin tur leda till att handlandet blir mer standardiserat och att det finns mindre utrymme att bemöta familjerna på ett individuellt anpassat sätt.

Alice beskriver i sin intervju att det kan finnas kulturella skillnader mellan alla familjer och beskriver familjer som “det är olika kulturer, olika traditioner. Det kan vara två etniskt svenska familjer som har helt olika kulturer i hur de har en fungerande vardag”. Detta går att koppla till att det finns en respekt för den egna individen i arbetet. Linde och Svensson (2013, s. 11) skriver om den risk som finns med att klienter inom människobehandlande yrken anpassar sig till organisationen och formar sin identitet därefter. Genom att erkänna att alla familjer är olika och

behandla dem utifrån det så verkar socialsekreterarna mena att det undviks till viss grad. Om det går att erkänna att familjer fungerar på olika sätt och bemöta dem utifrån att de är individer som alla fungerar olika så formas personerna inte lika mycket av organisationens kultur.

5.2.3 Hur resonerar socialarbetare om att barnkonventionen blir lag?

Det fanns en generell hoppfullhet hos socialsekreterarna inför att barnkonventionen ska bli lag den 1 januari 2020. Clara beskriver införandet av konventionen som väldigt viktig och berättar att hon endast ser fördelar med att den inkorporeras som svensk lag. Clara berättar att hon "tror att den är jätteviktig och att den är så specificerad som den är kommer att göra att vi inte tappar bort några av dessa delar för de är alla viktiga". Clara säger "Jag tror att de har en stor funktion och att barnets bästa blir lag, det skulle det ha varit för länge sedan". Bella berättar att:

"fördelarna är att man kan betona barnets betydelse, att barnet får en starkare ställning gentemot föräldrarna. Vi har ju världens starkaste föräldrabalk i det här landet" (Intervju med Bella 3/12-2019)

Precis som Bella nämner Alice också föräldrabalken i sin intervju. Alice menar att föräldrabalken är en stark lagstiftning och i många avseenden är den även starkare än SoL. Alice har en förhoppning om att barnkonventionen i kombination med SoL kommer bidra till att de kan stå starkare i vissa ärenden. Rejmer (2002) beskriver spänningarna mellan ett barnperspektiv och vuxenperspektiv och hur trots att barnets bästa ska tas med i beaktning, utredas och redovisas är det inte alltid som det får den plats som det borde ha. Det bör dock tas i beaktning att de situationer som Rejmer (ibid.) talar om inte är direkt överförbara på våra intervjupersoners utsagor. Rejmer (ibid.) menar att i situationer där det finns en intressekonflikt mellan barn och vuxna ska avslutas med att barnets intresse får störst utrymme. Detta hoppas de kommer att leda till att föräldrars rätt till sina barn kommer att bli underordnad barnets bästa i kommande vårdnadstvister. I nuläget beskriver Alice det som att:

“i vårdnadstvister där föräldrabalken är en starkare balk än socialtjänstlagen i tyvärr alldeles för många avseenden. Där barnets bästa inte är det som väger tyngst. Utan föräldrarnas rätt till barnet” (Intervju med Alice 3/12-2019)

Bella berättar även att “förhoppningsvis kommer detta att göra så att barnen får lite mer att säga till om, att man tar mer hänsyn till vad barnen tycker och tänker”. Singer (2019, s. 38) skriver dock att det inte alltid är garanterat att barnets bästa och barnets vilja sammanfaller och att detta kan leda till spänningar mellan artikel 3 och artikel 12 i barnkonventionen. Artikel 3 i barnkonventionen handlar om att barnets bästa alltid ska beaktas i beslut som rör barn medan artikel 12 handlar om att alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få denna respekterad. Då barnets bästa inte alltid sammanfaller med det som barnet uttrycker som sina önskningar kan detta leda till spänningar mellan dessa två artiklar. Så även om barnen skulle få mer att säga till om och socialsekreterarna skulle ta mer hänsyn till vad barnen tycker och tänker är det inte säkert att detta går att väva samman med ett beslut som är bäst för barnet. Mattson (2006, ss. 85–87) skriver om barnets behovs kontra barnets intressen. Barnets behov innefattar det som vuxna och samhället i stort anser vara barnets bästa och barnets intressen innefattar de åsikter och uppfattningar som barnet själv har. Genom att ta mer hänsyn till vad barnen tycker och tänker så uppmärksammas därmed barnets intressen mer, men barnets behov kommer eventuellt att fortsätta bestämmas utifrån vad vuxna och samhället tycker. Hedman (2014) skriver om hur det blivit i Norge efter att barnkonventionen inkorporerats som norsk lag. Hedman (2014) skriver att detta ledde till en ökad användning av lagen och att det förväntas ha samma effekt i Sverige vid inkorporeringen.

Dock höll inte alla med om synsättet att barnkonventionen kommer att leda till förändring och Elise berättar att hon “förstår inte hur det ska fungera i praktiken för lagen säger ju samma sak”. Hon berättar vidare “jag tror personligen inte att det kommer att bli någon större skillnad”. Även Felicia berättar att hon har svårt att se att det kommer att göra någon större förändring i deras arbete och säger “sen tänker jag att det inte förändrar vårt arbete så jättemycket”. Detta skildrar hur socialsekreterarna ser på förändringspotentialen i det nuvarande sättet att arbeta

på. Vissa är hoppfulla om att den lagliga förändring som kommer att ske kommer att leda till att barnets bästa kommer att hamna ännu mer i fokus. Heimer (2017) skriver att då SoL är fokuserad på frivillighet blir det lätt att mycket fokus hamnar på föräldrarna. Men hänvisning till vad som tidigare kommit fram i intervjuerna om att mycket fokus läggs på föräldrarna i och med just att de är de som ska godkänna de frivilliga insatserna så kommer inkorporeringen av barnkonventionen eventuellt bidra till en förändring på det området. Detta då en förändring av lagen skulle kunna leda till ett annorlunda förfarande vid utredningar. Vissa ser till institutionens tröghet och menar på att de inte förstår hur det ska kunna bli någon förändring då den nya lagen essentiellt säger samma sak som den nuvarande. Vissa ser införandet av barnkonventionens som svensk lag som en möjlighet att förändra den nuvarande institutionen och att arbetssättet som kommer att skapas i takt med att institutionen förändras kommer att gynna barnets bästa mer. En förhoppning som socialsekreterarna har är att deras handlingsutrymme ska kunna användas för att uppnå vad som är bäst för barnet. De anger även en förhoppning om att kunna använda sitt handlingsutrymme för att lägga mer fokus på barnet i utredningar. Detta kan kopplas till vad Hedman (2014) skriver om att en inkorporering av barnkonventionen som svensk lag bör leda till en ökad användning av lagen. Denna ökade användning skulle i sin tur kunna ge upphov till förändrade handlingsmönster.

Denise berättar att hon kan se både för och nackdelar med att barnkonventionen blir lag. "Jag tänker att det är bra, att det kan belysa och att det faktiskt kan ställa sig över vissa andra lagar". Denise oro med att barnkonventionen ska lagstadgas är att det kommer bli för mycket ansvar på barnen. Hon menar att ansvaret inte ska ligga på barnen utan att de vuxna ska bära ansvaret. Detta talar återigen för de roller som vi konstruerat i samhället. Där barn ses som individer som inte ska ha för mycket ansvar och föräldrarollen tillskrivs ett stort ansvar. En svårighet som Alice kan se med att barnkonventionen blir lag är:

“att andra aktörer kan använda sig av barnkonventionen för att hävda andra saker än vad vi anser inom socialtjänsten så det kan finnas svårigheter men inga nackdelar, tänker jag” (Intervju med Alice 3/12-2019)

Det verkar finnas en förhoppning om att barnkonventionens införande som svensk lag kommer att bidra med större handlingsutrymme för socialsekreterarna. Detta är dock beroende av att andra aktörer inte använder det på ett motstridigt sätt. Detta tolkar vi som att socialsekreterarna är rädda för att andra instanser, exempelvis förvaltningsrätten, kommer att tolka barnkonventionens artiklar på ett annat sätt än socialtjänsten. Detta skulle kunna leda till intressekonflikter samt svårigheter att utföra ett arbete som har barnets bästa i fokus. Lagen förändras trots allt för flera verksamheter och det finns inget som talar för att det endast är socialtjänstens arbetssätt som kommer att förändras. Alice beskriver dock även förhoppningar som hon har inför att barnkonventionen ska bli lag som är kopplat till andra aktörer. Alice säger att hon tror att barnkonventionen kan vara till hjälp i de ärenden där det är svårt att avgöra vart ansvaret ligger. Exempelvis om det är Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade som ansvarar eller om det är barn och unga som huvudsakligen arbetar utifrån socialtjänstlagen som bär ansvaret. "Barnkonventionen kommer sträcka sig över alla våra tak och kommer göra det lättare på något sätt för då har vi samma utgångsläge, samma fokus.". Det som Alice menar är att alla kommer att arbeta utifrån samma grundläggande lagstiftning och att detta kommer att sammanföra de olika aktörerna. Färre barn kommer att falla mellan stolarna och få den hjälp som de har rätt till.

Elise skiljer sig lite från de andra i frågan som rör barnkonventionen. Som tidigare nämnt tror hon inte att barnkonventionen kommer ha så stor inverkan på det arbete som de utför. "I det praktiska nej, i lagstiftningen absolut. På ett sätt kan det vara bra teoretiskt men inte praktiskt" säger hon. Här syftar Elise till en större institution, nämligen lagen. Hon menar att då lagen redan täcker in de områden som barnkonventionen berör så kommer det inte att ske någon praktisk förändring. "Vi följer ju lagen om att barn inte ska fara illa och det är ju det som barnkonventionen också säger" berättar Elise. Teoretiskt kommer en ny lag att införas men då den enligt Elise inte tillför något nytt så kommer ingen förändring att ske. Elise berättar "Jag personligen tror inte det kommer bli någon större skillnad. Hade det varit revolutionerande hade vi på socialtjänsten fått det till oss tidigare". Även Felicia har tanken att barnkonventionen inte kommer förändra något då man redan arbetar mycket med barnets bästa. Felicia berättar även att hon har svårt att se hur det

kommer se ut och hur införandet av barnkonventionen som lag skulle göra skillnad rent praktiskt.

För att koppla tillbaka till användningen av Signs of Safety så berättar Bella att “eftersom Signs of Safety är inriktat på barns säkerhet så kommer inkorporeringen av barnkonventionen bara att bekräfta detta sätt att jobba”. Clara berättar dock att “nu behöver vi aktivt jobba med barnkonventionen för att verkligen få in det i vårt arbetssätt”. Detta går att koppla till hur institutioner är tröga att förändra och för att en förändring ska ske så måste det aktivt arbetas med. Det är de som arbetar inom de myndighetsutövande organisationerna som med hjälp av sitt handlingsutrymme kan få denna förändring att ske. Genom att bruka sitt handlingsutrymme kan de förändra den tröga institutionen då nya handlingsmönster efterhand kommer att bli institutionaliserade. Bella menar att de är på rätt väg då de redan har implementerat en förändring som ska leda till att barnets bästa tas i beaktning. Både Bella och Clara anser sedan att barnkonventionen kommer att hjälpa denna förändring att ske då det gynnar det nya arbetssättet.

6. Avslutande diskussion

Efter våra intervjuer kunde vi dra slutsatsen att Socialtjänsten i den kommun som vi valde att titta på redan arbetar mycket med barnperspektivet. Det går att se att socialsekreterarna har en relativt gemensam syn på vad barnperspektivet är och på vilket sätt de ska arbeta för att lyfta fram barnets röst. Vi kan se att det konstrueras en barnroll och en vuxenroll, där de vuxna ska vara ansvarstagande och se till att barnens behov blir tillgodosett. Tillvägagångssättet för att försäkra sig om att ett barnperspektiv innehas är genom att samtala med barnen i de lägen som detta är möjligt. När det inte är en möjlighet för socialsekreteraren att samtala med barnen så insamlas istället information från övriga som står barnet nära för att utreda vad som anses vara barnets bästa. Även genom observationer av barnen inhämtas information. Genom sitt handlingsutrymme kan socialsekreterare disponera hur mycket tid som läggs på barnsamtal och det finns ett institutionaliserad handlande som innebär att mycket fokus läggs på föräldrarna. Detta då majoriteten av insatserna är frivilliga och dessa måste godkännas av föräldrarna för att genomföras. Det finns en konsensus om att mer fokus egentligen borde ligga på barnen, men att detta är svårt att genomföra i praktiken. Hinder som tas upp för detta är bland annat ekonomiska resurser och tidsmässiga aspekter.

Det går också att se att det finns förhoppningar att barnkonventionens inkorporering som svensk lag kommer att leda till att barnperspektivet kommer att få ta större plats inom socialtjänsten. Dock finns det även de som menar att det inte kommer att ske någon egentlig förändring inom kommunens socialtjänst då de redan arbetar utifrån ett barnperspektiv. Det finns en allmän förhoppning om att inkorporeringen av barnkonventionen kommer att leda till att de barn som i nuläget faller mellan stolarna ska fångas upp och få det stöd som de behöver.

I framtiden hade det varit intressant att göra studier på huruvida det blir någon faktiskt skillnad till följd av inkorporeringen av barnkonventionen som svensk lag. Detta då det i Norge blev skillnad på hur barnkonventionen användes efter att den inkorporerats som norsk lag. I och med att vår studie innefattar de förväntningar som socialsekreterare har angående att barnkonvention hade det varit intressant med en studie som mäter det faktiska utfallet. Att göra en studie över tid med hur

arbetssättet eventuellt har förändrats till följd av införandet hade därmed varit väldigt intressant. Det hade också varit intressant att titta på olika kommuner för att se om det finns några likheter och skillnader.

Under våra intervjuer nämnde några av intervjupersonerna de individer som inte riktigt passar in hos socialtjänsten men inte heller inom LSS. Dessa personers upplevelde våra intervjupersoner föll mellan stolarna och fick inte den hjälp som de behövde för att ha drägliga liv. Det hade varit intressant att se hur dessa fall hanteras av socialsekreterarna och hur de resonerar kring dessa fallen. Det hade även varit intressant att se vilka tillvägagångssätt som finns inom socialtjänsten för att hantera dessa fallen.

I några av våra intervjuer kom de ekonomiska begränsningarna på tal. Detta väckte ett intresse om hur budgeten påverkar det arbete som socialsekreterarna utövar. Då våra intervjufrågor inte direkt riktades mot budgetfrågor fick vi inte fram speciellt mycket information om hur de ekonomiska begränsningarna såg ut eller hur de påverkade arbetet. Därför skulle det vara intressant att bedriva en undersökning med detta som fokus. Vilka begränsningar finns det, vilka insatser kan inte beviljas på grund av brist på pengar? Hur ser socialsekreterarna kring de begränsningar som finns till följd av ekonomiska nedskärningar. Hur påverkar detta i sin tur hur socialsekreterarna kan använda sig av ett barnperspektiv?

7. Referenslista

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015) Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Ahrne, Göran & Zetterquist, Ulla (2015) Intervjuer. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Artikel 3 Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter
[<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten> Hämtat: 2020-01-23]

Artikel 12 Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter
[<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten> Hämtat: 2020-01-23]

Berger, Peter & Luckman, Thomas (2011) *Kunskapssociologi: hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. Stockholm: Wahlström & Widstrand

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber

Cederborg, Ann-Christin (2014) Inledning. I: Ann-Christin Cederborg (red.), *Barnperspektiv i socialtjänstens arbete*. Malmö: Gleerups utbildning AB

Halldén, Gunilla (2003) Barnperspektiv som ideologiskt och/eller metodologiskt begrepp. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 8 (1-2): 12-23

Hasenfeldt, Yeheskel (1983) *Human Service Organizations*. London: Pearson

Hedman, Wendela (2014) *Bör Barnkonventionen bli lag i Sverige? : En komparativrättslig studie om barnets rättigheter i Sverige och Norge*. Uppsala: Uppsala Universitet

Heimer, Maria (2017) Vulnerable children's rights to participation, protection, and provision: The process of defining the problem in Swedish child and family welfare. *Child & Family Social Work*, 23 (2), pp. 316-323

Johansson, Roine (2007) *Vid byråkratins gränser: om handlingsfrihetens organisatoriska begränsningar*. Lund: Arkiv förlag

Ledel, Johannes (2017) "Barnkonventionen som lag inte bäst för barnen". [<https://www.svd.se/folkrattsexpert-barnkonventionen-som-lag-inte-det-basta-for-barnen> hämtat 2019-12-30].

Levin, Claes (2013) Socialt arbete som moralisk praktik. I: Linde, Stig, Svensson, Kerstin (red.). *Förändringens entreprenörer och tröghetens agenter - människobehandlande organisationer ur ett nyinstitutionellt perspektiv*. Stockholm: Liber

Linde, Stig & Svensson, Kerstin (2013). Bokens ärende. I: Linde, Stig, Svensson, Kerstin (red.). *Förändringens entreprenörer och tröghetens agenter - människobehandlande organisationer ur ett nyinstitutionellt perspektiv*. Stockholm: Liber

Linde, Stig (2013) Konkurrerande logiker - en möjlighet för institutionella entreprenörer? I: Linde, Stig, Svensson, Kerstin (red.). *Förändringens entreprenörer och tröghetens agenter - människobehandlande organisationer ur ett nyinstitutionellt perspektiv*. Stockholm: Liber

Lindholm, Johanna (2014) "FN:s konvention om barnets rättigheter" I Ann-Christin Cederborg (red.) *Barnperspektiv i socialtjänsten*. Gleerups: Malmö

Lipsky, Michael (1980) *Street-Level Bureaucracy - dilemmas of the individual in the public service*. New York: Russel Sage

Mattson, Titti (2006) *Barnet som subjekt och aktör : en rättslig studie om barn i familjehem*. Uppsala: Iustus

McCafferty, Paul (2017) Implementing Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child in Child Protection Decision-Making: a Critical Analysis of the Challenges and Opportunities for Social Work. *Child Care in Practice*, 23 (4): 327-341

Näsman, Elisabet (1995) Vuxnas intresse av att se med barns ögon. I: Baldur Kristjánsson (red.) *Seendet och seendets villkor : en bok om barns och ungas välfärd*. Stockholm: HLS Förlag

Petersson, Gunilla (2003) Med hänsyn till barnets vilja? Socialtjänstlagens barnperspektiv och den nya välfärdsstatens villkor. I B. Sandin & G. Halldén (Red.), *Barnets bästa – en antologi om barndomens innebörder och välfärdsstatens organisering*. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.

Qvarsell, Birgitta (2003) Barns perspektiv och mänskliga rättigheter: Godhetsmaximering eller kunskapsbildning? *Pedagogisk forskning i Sverige*, 8 (1-2): 101-113

Rejmer, Annika (2002) *Barnperspektiv och barnets bästa i tingsrätts handläggning av vårdnadstvister*. Svensk Juristtidning, 2: 138-156

Roose, Rudi & Maria De Bie (2008) Children's rights: a challenge for social work. *International Social Work*, Vol. 51 (1): 37-46

SFS 2001:453 Socialtjänstlag

Singer, Anna (2019) *Barnets bästa : om barns rättsliga ställning i familj och samhälle*. Stockholm: Norstedts Juridik AB

Skærbæk, Eva (2012) Ansvar, anonymitet och kunskapsanspråk. I: Kalman, Hildur & Lövgren, Veronica (red.) *Etiska dilemman*. Malmö: Gleerups

- Socialstyrelsen (2012) *Dokumentation av barnets bästa inom socialtjänsten*.
[<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2012-6-16.pdf> hämtad 2019-12-30].
- Socialstyrelsen (2018) *Grundbok i BBIC - Barns behov i centrum*.
[<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2018-10-20.pdf> hämtad 2019-12-30].
- Socialstyrelsen (2018) *Grundbok i BBIC*. Tryckeri AB: Falun
- Socialstyrelsen (2019) *Individ- och familjeomsorg Lägesrapport 2019*.
[<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2019-3-19.pdf> hämtad 2019-12-30].
- SOSFS (2014:6) *Socialstyrelsens allmänna råd om handläggning av ärenden som gäller barn och unga*. [<https://lagen.nu/sosfs/2014:6> hämtad 2019-12-30]
- Svedmark, Eva (2012) Att skydda individen från skada. En forskningsetisk balansakt. I: Kalman, Hildur & Lövgren, Veronica (red.) *Etiska dilemman*. Malmö: Gleerups
- Svensson, Kerstin, Johnsson, Eva & Laanemets, Leili (2008) *Handlingsutrymme. Utmaningar i socialt arbete*. Stockholm: Natur och Kultur
- Svensson, Peter (2015) Teorins roll i kvalitativ forskning. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.
- Sveriges kommun och landsting (2018) *Barnrättsperspektiv – vad innebär det?*
[<https://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/5469.pdf?fbclid=IwAR2KybfDcSA6NQ7tBIJdhzmS0mZjIAAdHle6UP0t7d19QwvSi4wf6JG2XY-c> hämtat 2019-12-30].
- Ödquist, Drackner, Karin (2018) *Barnkonventionen blir svensk lag 2020*.
[<https://blog.unicef.se/2018/06/13/barnkonventionen-blir-lag/> hämtat 2019-12-30]
- Öster, Ulrika & Knutsson, Tom (2016) Lag ska synliggöra barnets rättigheter. *Advokaten*. 82 (3): 24-42

8. Bilagor

8.1 Intervjuguide

Intervjuguide

- Hur länge har du jobbat på arbetsplatsen?
  - Har du jobbat inom detta område tidigare?
  - Vad lockade till detta område?
  - Kan du beskriva en vanlig arbetsdag för oss?
  - Vilka är dina vanligaste ärenden?

- Hur skulle du definiera barnperspektivet?
- Hur skulle du definiera barnets bästa?
- Hur använder du dig av barnperspektivet i dagsläget?
  - Använder du dig av BBIC-mallen?
    - Vad är dina tankar om denna?
- Hur pratar ni med barnen?
  - Är föräldrar med? Varför/varför inte?
  - Påverkar åldern?
  - Omständigheterna för samtal med barn?
    - Platsen?
  - Relationsbyggande innan ett samtal?
- På vilket sätt använder du det som barnen säger i samtal i en utredning?
  - Hur påverkar barnets ålder vikten av det de säger?
  - Berätta om någon gång där du kände att barnperspektivet verkligen fick en central roll i ett ärende?
  - Berätta om någon gång där barnperspektivet inte fick något utrymme i ett ärende?

- Vilka stärkande faktorer finns på din arbetsplats, vad möjliggör i ditt arbete?

- Om du känner dig osäker på hur du ska utgå ifrån vad som är bäst för barnet i ett ärende, finns det någon hjälp att få utöver BBIC-mallen?
- Vilka begränsningar finns på din arbetsplats?
  - Har det funnits någon situation där det inte gått att använda barnperspektivet?
- Vilka dilemman/svårigheter möter du i ditt arbete?
  - När uppkommer dessa?
  - Tror du att din hantering av dessa dilemman/svårigheter kommer att påverkas av att barnkonventionen blir lag?
- Vilka för och nackdelar ser du med att barnkonventionen implementeras som svensk lag den 1 januari?
  - Har det gjorts några förberedelser inför detta på arbetsplatsen?
- Tror du att ditt sätt att förhålla dig till barnperspektivet kommer att förändras när barnkonventionen blir lag i Sverige?
  - (Om ja.) På vilket sätt?
  - (Om nej.) Varför inte?

8.2 Informationsbrev

Förfrågan om att delta i en studie om hur barnperspektivet används inom socialtjänsten.

Syftet med studien är att ta del av de erfarenheter och kunskaper som socialsekreterare har om att arbeta utifrån ett barnperspektiv. Vi är även intresserade om hur socialsekreterare ställer sig till införandet av barnkonventionen som svensk lag.

Vi vill vända oss till socialsekreterare som bemöter barn inom sitt arbete och ta del av era erfarenheter och kunskaper.

Studien är ett examensarbete på grundnivå och är en del av utbildningen i socionomprogrammet vid Lunds universitet. Studien kommer att genomföras med intervjuer under 18/11-2/12 2019. Intervjun kommer att beröra din uppfattning och dina erfarenheter av att använda barnperspektivet inom ditt arbete. Den kommer även att beröra hur du ställer dig inför att barnkonventionen den 1 januari implementeras som svensk lag. Intervjun beräknas ta 45-60 minuter, det är viktigt att intervjun sker i ostörd miljö, på en tid och plats som du bestämmer. Intervjun kommer att spelas in och skrivas ut i text.

Den information som du lämnar kommer att behandlas säkert och förvaras så att ingen obehörig kommer att få ta del av den. Presentationen av intervjuerna kommer att ske så att ingen individ kan identifieras. Informationen som vi får kommer att presenteras i form av en muntlig presentation till andra studerande samt i form av ett examensarbete. Inspelningarna och den utskrivna texten kommer att förstöras när examensarbetet är godkänt. Du kommer ha möjlighet att ta del av examensarbetet genom att få en kopia av arbetet om så önskas.

Deltagandet är helt frivilligt och du kan när som helst avbryta din medverkan utan närmare motivering.

Vi frågar härmed om du vill delta i denna studie. Vid intresse att delta svara på detta mejl så bokar vi tid och plats. Vi kommer även att följa upp detta mejl med ett telefonsamtal där vi har möjlighet att svara på eventuella frågor som dyker

upp. Har du redan nu frågor om studien är du välkommen att höra av dig till någon av oss.

Amanda Jönsson

Student

am6117jo-s@student.lu.se

0762134843

Patricia Åkerblom

Student

eko14pak@student.lu.se

0723-290668